

บทที่ ๓
การประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตร
เพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

บทที่ ๓ นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติวัดบ้านโคกมอนความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน กิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กิจกรรมการส่งเสริมงานสาธารณประโยชน์แก่สังคมและขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรต่ออายุสถานที่ เครื่องประกอบพิธีกรรมลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีการสวดต่ออายุ บทสวดการเริ่มพิธีการสวดต่ออายุของคฤหัสถ์วัดบ้านโคกมอน การเริ่มพิธีการสวดต่ออายุของพระภิกษุวัดบ้านโคกมอนซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไป

๓.๑ ความเป็นมาของวัดบ้านโคกมอน

วัดบ้านโคกมอน ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ หลังตั้งหมู่บ้านได้ ๒ ปี จึงมีการตั้งวัดขึ้นประจำหมู่บ้าน โดยมี นายพรหมา ทำนา นายนวนล ทำนา นายชาธิย์ แสนมาตย์ ได้บริจาคที่ดินเพื่อให้สร้างวัด ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดบ้านโคกมอนๆ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕ บ้านโคกมอน หมู่ ๖ ตำบลป่าสัก อำเภोजุดรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๒๒ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๔๗๖๗ อาณาเขต ทิศเหนือ จดทางสาธารณะและที่ดินของนางเพียน ทำนา ทิศใต้ จดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศทางตะวันออก จดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศตะวันตก จดทางสาธารณะประโยชน์ มีที่ธรณีสงฆ์ ๑ แปลง เนื้อที่ ๔ ไร่ ๒๗ ตารางวา อาคารเสนาสนะประกอบด้วยศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ ชั้น กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน ๑ หลัง และตึก ๑ หลัง โรงครัว ๑ หลัง นอกจากนี้ มีอาคารกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ๑ หลัง และหอสมุด ๑ หลัง ปุชนิยวัตรผู้มีพระประธานและพระพุทธรูปขนาดต่างๆ

๓.๑.๑ ความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

ความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนเท่าที่สืบค้นข้อมูลได้มีเจ้าอาวาสปกครอง ดังนี้

รูปที่ ๑ พระคำมี สุวณฺโณ พ.ศ. ๒๔๕๕ - ๒๔๖๐

รูปที่ ๒ พระบุญมา กตปุญฺโญ พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๒๔๖๕

รูปที่ ๓ พระวันดี ยโสธโร พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๗๕

- รูปที่ ๔ พระสุน สุภทโท พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๙๕
 รูปที่ ๕ พระบุญยัง กตปุญโญ พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๐๐
 รูปที่ ๖ พระถนอม ถิรธมฺโม พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๘
 รูปที่ ๗ พระบุญ ปุญฺญสาโร พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐
 รูปที่ ๘ พระชู สิริปญฺโญ พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๔
 รูปที่ ๙ พระเข็มพร ปริสุทฺโธ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๑
 รูปที่ ๑๐ พระมหาสมพงษ์ จิตฺตปญฺโญ ตั้งแต่ ๒๕๒๒ จนถึงปัจจุบัน*

๓.๑.๒ กิจกรรมการสวดของพระสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้มีกิจกรรมที่สำคัญคือการสวดและการแสดงธรรมในงานมงคลต่าง ๆ อบรมเด็กและเยาวชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และอบรมประชาชนในฐานะที่ท่านเป็นพระธรรมทูตทุกปีแสดงธรรมตามที่ได้รับนิมนต์ในงานมงคลต่าง ๆ และมีการอบรมเยาวชนที่วัดด้วยคุณสมบัติภายใน คุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ลูกประเด้นทั้งภาคทฤษฎี (พระปริยัติสัทธรรม) และภาคปฏิบัติ (ปฏิบัติสัทธรรม) โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ปฏิเวธสัทธรรม ได้แก่ ความสุข ความเจริญต่อผู้ฟังเป็นที่ตั้ง และมีจิตประกอบด้วยเมตตาเป็นหลัก ด้วยคุณธรรมบุคคลผู้จะเผยแผ่หรือประกาศหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาได้นั้น พึงตั้งอยู่ในคุณสมบัติที่เกื้อกูลต่อชาวโลกหลายประการ^๒

เจ้าอาวาสได้เผยแผ่พระศาสนามีลักษณะที่เหมือนกับครั้งพุทธกาล ได้แก่ เพื่อนำความเลื่อมใสศรัทธา ให้เกิดมีขึ้นในจิตใจของประชาชน ทำให้พวกเขาถึงซึ่งพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งทั้งนี้เพื่อดับทุกข์การเผยแผ่พระศาสนาครั้งแรก พระพุทธองค์ทรงใช้หลักพุทธธรรมที่ได้ตรัสรู้โดยชอบแล้วออกเผยแผ่ให้ชาวโลกได้รู้ตาม เพราะยังไม่มีพระสงฆ์คอยช่วยเหลือในการเผยแผ่พระศาสนา และมีกลุ่มบุคคลผู้ยอมรับนับถือถวายตนถึงซึ่งพระพุทธและพระธรรมว่าเป็นสรณะ

ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงเผยแผ่พุทธธรรม พึงดำรงตนอยู่ในองค์คุณของนักเผยแผ่ที่ดีด้วยเช่นกัน เพื่อยังศรัทธาความเลื่อมใสและให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีหลักดังต่อไปนี้

๑ ปณิธาน ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งจิตไว้ในใจของตนก่อนแสดงว่า จักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิต

* นัยนา ศิลธร และคณะ, ประวัติวัดที่ราชอาณาจักร เล่ม ๑๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, ๒๕๓๖) หน้า ๓๖๐

^๒ ม.ม. (บาลี) ๑๒/๕๕/๖๗

หวังอนุเคราะห์ให้ไม่ใช่เพื่อหวังลาภสักการะ และไม่แสดงธรรมไปกระทบต่อใครให้เสียหายหรือตำหนิต่างๆ ทำให้ผู้ฟังคนนั้นเกิดความไม่พอใจ

๒. ปฏิสัมภิทา ความเข้าใจ ปัญญาที่แตกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบายย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฏิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๓. พหูสูต การคงแก่เรียน การได้ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เพ่งพินิจให้ขึ้นในใจของตน และสามารถขบคิดได้ด้วยทฤษฎี คือ เห็นตามได้ด้วยเหตุผลที่เป็นจริง

๔. การรู้จักแสดงธรรมไปตามขั้นตอน การแสดงธรรมไปโดยคำนึงถึงภาวะของผู้ฟังเป็นหลัก โดยเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นด้วยตาไปจนถึงพิจารณาเห็นด้วยปัญญาภายในของตน ได้แก่ เล่าเรื่องทานกถาให้ฟังก่อน (การให้ทาน) ซึ่งแจ้งผลดีของการเป็นคนมีศีลมีความประพฤติที่เรียบร้อยดีงาม จากนั้นก็เล่าเรื่องสวรรค์ คือ ความสุขใจให้ฟังถัดมา และโยงไปเรื่องโทษของกามที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์กายทุกข์ใจอยู่ที่นี่ ข้อสุดท้ายก็ชี้แจงทางออกจากกามหรือทางออกจากทุกข์นั้น โดยวิธีการสลัดทิ้งกาม

พระธรรมกถึกผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมนั้น นอกจากจะเป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ มีความสามารถในการสื่อสารแล้ว สิ่งที่สำคัญจะต้องประกอบไปด้วยธรรมเทศกธรรม ๒๐ คือ ธรรมของนักเทศน์ ๕ ประการ

๑. อนุพุทฺธิกถิ กล่าวความไปตามลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาวิชา ตามลำดับความง่ายยากลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

๒. ปริยายทสฺสาวี ซึ่งแจ้งยกเหตุผลมาชี้แจงให้เข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัด ในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกย่องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล

๓. อนุทยตฺ ปฏิจุจ แสดงธรรมด้วยอาศัยเมตตา คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่เขา

๔. น อามิสฺนฺตโร ไม่แสดงธรรมด้วยเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามีใจเพราะมุ่งที่ตนจะได้ลาภ หรือผลประโยชน์ตอบแทน

๕. อตุคฺคานญฺจ ปรณฺญ อนุปฺพหฺจ แสดงธรรมไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

เจ้าอาวาสได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นก็คือปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระองค์พระศาสดา และนำเอาคำสั่งสอนนั้นไปประกาศให้ประชาชนได้ประพฤติดีปฏิบัติชอบเพื่อดำรงทรง

พระศาสนาไว้ให้นั่นคงถาวรสืบต่อไป”การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ว่า ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สามารถพิจารณาได้จากกลุ่มเป้าหมายได้ คือ ผู้ฟัง หรือผู้รับสารได้ ๒ ประเภทดังนี้ คือ การเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน และการเผยแผ่ แก่คนทั่วไปที่ยังไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ในด้านพุทธศาสนิกชนให้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต รักการปฏิบัติธรรม และตระหนักในคุณค่าในทางพระพุทธศาสนา จนกระทั่งช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป

๓.๑.๓ กิจกรรมการส่งเสริมการสวดพระปริตรแก่ชาวบ้านโลกมอญ

พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันกล่าวว่า การส่งเสริมการสวดพระปริตร เป็นการเผยแผ่อีกรูปแบบหนึ่งเช่นกันแม้พระสงฆ์จะมีรูปแบบการดำรงชีพที่ลักษณะเฉพาะตน แต่ท่านก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงสังคมได้ ยังต้องอาศัยชาวบ้านในการเลี้ยงชีพ ดังนั้น พระสงฆ์เองท่านก็ต้องทำประโยชน์ตอบแทนชาวบ้านเหมือนกัน ในภารกิจ ๖ ด้าน คือ การปกครอง ศาสนศึกษา เผยแผ่สาธารณประโยชน์สาธารณูปการ และการศึกษาสงเคราะห์ ภารกิจที่เป็นการได้สงเคราะห์อนุเคราะห์ชาวบ้านโดยตรงได้แก่ การเผยแผ่ สาธารณประโยชน์ และการศึกษาสงเคราะห์ ภารกิจด้านการปกครองถือเป็นงานของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ ส่วนภารกิจที่เหลือคือ ศาสนศึกษา และสาธารณูปการ เป็นการได้สงเคราะห์ชาวบ้านทางอ้อม ในบทนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของพระสังฆาธิการผู้ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในเขตตำบลป่าสักซ์ตามภารกิจ ๖ ด้าน จำนวน ๑๘ รูปและบางรูป/คน ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์พระลูกวัดและไวยาวัจกร กรรมการวัด เพื่อให้เห็นบทบาทการพัฒนาสังคมได้ชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การปกครอง การปกครองที่ดีต้องเอาใจใส่ดูแลผู้ได้ปกครอง ต้องมีหลักพรหมวิหาร ๔ และยึดหลักสามัคคีธรรมเป็นสำคัญ เพราะจะทำให้ปกครองง่าย ไม่เกิดปัญหาพระสังฆาธิการมีสมณศักดิ์อย่างเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องประพฤติปฏิบัติให้ดีด้วย เพื่อให้คนทั้งหลายได้เคารพนับถือและศรัทธาและเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันเป็นตัวอย่างในการปกครอง

ศาสนาศึกษา ส่งเสริมให้พระเณรได้เรียนนักธรรม – บาติ รวมทั้งให้เรียนทางโลกด้วย ถ้าไม่เรียน จะไม่รับมาอยู่วัด มีมอบทุนการศึกษา และมอบรางวัลแก่ผู้ที่สอบได้ปัจจุบันพระเณรนิยมเรียนทางโลกมากกว่า ไม่ค่อยสนใจเรียนนักธรรม – บาติกัน รัฐบาลและคณะสงฆ์ก็ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนขาดกำลังใจเนื่องจากวัดมีพระเณรน้อย ท่านจึงส่งพระเณรได้เรียนนักธรรม – บาติรวมทั้งให้เรียนทางโลก ณ สำนักที่เปิดสอน สงเคราะห์ปัจจัย ๔ ด้วยการมอบทุนการศึกษา และมอบรางวัลแก่ผู้ที่สอบได้ปัจจุบันพระเณรนิยมเรียนทางโลกมากกว่า ไม่

^๓ พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ, วิชาการเทศนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

ค่อยสนใจเรียนนักธรรม – บาติกัน รัฐบาลและคณะสงฆ์ก็ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียน และผู้สอนขาดกำลังใจผลการจัดการศึกษา ได้เพิ่มศักยภาพแก่ภิกษุสามเณรให้มีความรู้ดีปฏิบัติชอบ

การเผยแผ่ มีการแสดงธรรมในวันพระวันสำคัญทางศาสนา งานกิจนิมนต์ และ ปฏิบัติงานพระธรรมทูตปีละ ๑ ครั้ง เจ้าอาวาสมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

- ๑) มีการเทศน์ทุกวันพระ
- ๒) เทศน์ในงานกิจนิมนต์ทั่วไป
- ๓) มีการอบรมบรรยายธรรมในสถานศึกษา
- ๔) มีการจัดกิจกรรมบรรชาสามเณร ภาคฤดูร้อน
- ๕) มีการจัดพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแก่ชาวพุทธ
- ๖) มีการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การศึกษาสงเคราะห์ การส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์มี ๒ ส่วน คือ (๑) ส่งเสริมพระเณรให้ เรียนในวัด มีทุนการศึกษาให้ทุกปี (๒) ส่งเสริมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนบ้านโลก มอนชาวบ้านที่มีความสนใจและตั้งใจฟังธรรมจริงท่านจะมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนโรงเรียน บ้านโลกมอนและส่งพระอาสาสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียน เด็กเรียนรู้พระพุทธศาสนาและ เป็นเด็กดีมีวิธีการส่งเสริมหลายอย่าง ดังนี้

๑) สร้างแรงจูงใจในการเรียนคือใครเรียนเก่ง สอบได้เกรด ๔ มอบ รางวัลเป็นเงิน ทุนการศึกษา

- ๒) เปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๓) นำเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบแก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตตำบล
- ๔) ตั้งกองทุนบุญพการิชน
- ๕) ตั้งกองทุนเยาวชนเรียนดี
- ๖) สนับสนุนการประกวดโรงเรียนคุณธรรมดีเด่น

สาธารณูปการ เจ้าอาวาสมีการพัฒนาและบูรณะศาสนวัตถุ เช่น ศาลาการเปรียญ กุฏิ สงฆ์ ห้องสุขามูลค่าเกือบ ๑๐ ล้านบาทงบประมาณ ได้จากการบริจาคของประชาชนทั่วไปอัน เนื่องมาจากงานบุญทั่วไป เช่น บุญผ้าป่า บุญกฐินเป็นต้นศาสนวัตถุเหล่านี้ได้ถูกใช้ประโยชน์ตาม วัตถุประสงค์การก่อสร้างทุกประการผลงานด้านสาธารณูปการของพระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญที่มี ต่อวัดบ้านโลกมอนมีหลายอย่าง เช่น

- ๑) สร้างศาลาการเปรียญ ด้วยงบประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท
- ๒) สร้างกุฏิ ๒ หลัง มูลค่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท
- ๓) สร้างห้องสุขา ๒๕ ห้อง มูลค่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๔) สร้างอุโบสถ จำนวน ๓,๐๐๐.๐๐๐ บาท

๕) สร้างซุ้มประตู ๒ ข้าง จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๖) สร้างศาลาโรงธรรม ๑ หลัง จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๗) สร้างกุฏิรับรอง ๑ หลัง จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

สาธารณประโยชน์ ท่านสงเคราะห์คนยากจนในรูปแบบอาหาร, เงิน, จัดงานวันกตัญญู มอบรางวัลผู้สูงวัยประจำหมู่บ้านในเทศกาลวันสงกรานต์ มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และเด็กนักเรียนทุกปี

๑) บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ

๒) มอบข้าวสารแก่คนยากจน

๓) มอบของขวัญในวันพ่อวันแม่แห่งชาติแก่ผู้สูงวัยในชุมชน

๔) บริจาคอุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียนต่างๆ ในวันสงกรานต์ของทุกปี

๕) มอบทุนบุญพการิชนให้กับคนสูงอายุในวันสงกรานต์ของทุกปี

๖) มอบทุนเยาวชนเรียนดีในวันสงกรานต์ทุกปี

๗) แจกเสื้อผ้าแก่ผู้สูงอายุและผู้รักษาอุโบสถศีลในวันขึ้นปีใหม่^๔

ดังนั้นสรุปได้ดังนี้ วัดโคกมอนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงปัจจุบันนี้ ปี ๒๕๕๕ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ ท่านได้จัดกิจกรรมต่างๆ จำนวน มากขึ้นภายในวัด และยังมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนาที่ท่านเป็นพระนักเทศน์ทำให้ บุคคลที่ยังไม่นับถือพระพุทธศาสนาเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

๓.๒ ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

การประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนนั้น มักทำ กันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันของวันอังคารและวันเสาร์เท่านั้น ผู้ที่ต่ออายุจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความ สะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๙ รูป ก่อนจะทำการพระปริตรเพื่อต่ออายุ ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่อง บูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงเพื่อนบ้านใกล้เคียง ๘-๙ คน มาช่วยกันแต่งเครื่องต่ออายุก่อน วันทำพิธี ๑ วัน โดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓.๒.๑ สถานที่

ส่วนใหญ่จะกระทำที่ศาลาการเปรียญเพราะถือว่าสะดวกสบายสำหรับสถานที่และองค์ประกอบของพิธีกรรมนั้น พระพุทธรศาสนามิได้ให้ความสำคัญเท่าใดนัก แต่ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากกว่าสาระสำคัญของจิตใจ เช่น การโยงสายสิญจน์ และสุดท้ายคือการประพรมน้ำมนต์เป็นต้นการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคนนั้น มักทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น ผู้ที่สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความสะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๘ รูป ก่อนจะทำการสืบชะตา เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่องบูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงจากชาวบ้านมาจัดสถานที่ช่วยกันชาวบ้านถือเอาแบบอย่างในการจัดสถานที่ในการเริ่มพิธีกรรมโดยถือแบบอย่าง^๕

การจัดพิธีกรรมของชาวบ้านโคกมอนนั้นได้สอดคล้องกับพิธีกรรมในชั้นมปัทฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมาร ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำพิธีต่ออายุไว้อย่างเรียบง่าย แต่มีพลานุภาพ กล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงแสดงอุบายเพื่อป้องกันความตายอันยังไม่สมควรแก่อายุของบุตรพรหมณ์โดยทรงวางอุบายให้พรหมณ์สร้างมณฑปตรงทางเข้าบ้าน ตั้งที่นั่งเล็ก ๆ ไว้ตรงกลางมณฑป จัดที่นั่ง ๘ หรือ ๑๖ ที่ ให้มีที่สำหรับพระภิกษุนั่งรอบๆ มณฑปพิธี ไม่มีการโยงสายสิญจน์หรือตั้งโตะหมู่บูชาเหมือนในปัจจุบัน เป็นแต่เพียงจัดสถานที่ให้สมควร และมีการกล่าวถึงการสร้างมณฑปหรือพลับพลาพิเศษ ที่มีอาสนะสำหรับ พระตั้งอยู่ภายในมณฑปเพื่อสวดมนต์ ขณะที่เด็กที่ต้องการความคุ้มครองให้อนตรกลงมณฑป พระสงฆ์ที่ได้รับนิมนต์ก็สวดมนต์ไปตามลำดับตลอด ๗ วัน ๗ คืน โดยมีการผลัดเปลี่ยนพระภิกษุผู้เข้าร่วมพิธีสวดอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ในคืนที่ ๗ พระพุทธองค์ก็ทรงเสด็จเป็นประธานพิธี เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะการเตรียมพิธีกรรม และการสวดมนต์ในเรื่องอายุวัฒนกุมาร มีความใกล้เคียงกับเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงแก้ไขทุกข์ภัยในเมืองเวสาลี^๖

ไปสอดคล้องกับคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ซึ่งเป็นคัมภีร์อรรถกถาที่พระพุทธโฆษาจารย์ รัตนาวีราว พ.ศ. ๒๔๒๒-๑๐๐๐ ได้พรรณนาความในพระสูตรของคัมภีร์จุททกปาฐะ มีตอนที่พรรณนารัตนสูตร ที่อธิบายถึงต้นกำเนิดของพิธีสวดมนต์ว่า พระพุทธองค์ทรงบัญชาให้พระอานนท์สวดรัตนสูตรไปตามถนนของเมือง และประพรมน้ำจากบาตรของพระองค์ เพื่อป้องกันเมืองเวสาลีให้พ้นจากทุกข์ภัย โรคระบาด และอำนาจของภูตผีปีศาจ ภูตผีที่ถูกน้ำมนต์ก็กระเจิงหนีไป และภัยก็สงบระงับ จากนั้นประชาชนก็ได้สร้างหอประชุมไว้ในเมือง เติมด้วยน้ำหอม ผูก

^๕ สัมภาษณ์ นายสมพร หนองพุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^๖ จุ.ธ. (पालิ) เล่มที่ ๑๗ หน้า ๖๕๔-๖๕๘

ฝ่าม่านไว้เบื้องบน ประดับตกแต่งอย่างอลังการและจัดที่ประทับไว้สำหรับพระพุทธเจ้าหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงประทับนั่งบนอาสนะแล้ว เหล่าภิกษุ ราชวงศ์ และประชาชนทั่วไปก็เลือกนั่งตามสมควร ท้าวสักกะเทวราชเสด็จมาถึงที่ประชุม พร้อมด้วยเหล่าเทวดาผู้ติดตามมา พระอานนท์ก็เข้าร่วมการชุมนุมนี้ด้วย พร้อมกับคณะเพื่อนรำพันเมือง หลังจากปกป้องรักษาเมืองให้ปลอดภัยด้วยการสวดรัตนสูตรแล้ว พระพุทธองค์ทรงแสดงรัตนสูตรแก่ที่ประชุมทั้งหมด และพระองค์ทรงแสดงสูตรนี้เป็นเวลา ๗ วันต่อเนื่องกัน พระองค์ทรงอนุญาตให้ทำพิธีสวดมนต์ เพื่อป้องกันภัยพิบัติเช่นนี้ในอนาคตกาล โดยใช้เครื่องมือประกอบที่ใช้ในพิธีกรรมท้องถิ่น และด้วยเหตุนี้เอง นับได้ว่าเป็นพิธีกรรมสวดมนต์ครั้งแรก เพราะมีคุณลักษณะทางพิธีกรรมที่สำคัญที่สังเกตได้ในเรื่องนี้คือ นามันต์ และห้องประชุมอันประดับประดาแล้ว อันมีฝ่าม่านผูกไว้และมีการสวดต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๗ วัน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า พิธีกรรมในสมัยพุทธกาลนั้น เริ่มปรากฏให้เห็นว่ามีการเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมต่อการสวดงาม และพบเครื่องใช้ในการประกอบพิธีเช่น นามัน น้ำหอม แป้งjem เป็นต้นบ้างแล้วแต่สาระความสำคัญก็ยังคงอยู่ที่บทบาทของพระพุทธเจ้าและคณะสงฆ์ในการแก้ไขสถานการณ์ ดังนั้นพิธีกรรมจึงยังไม่สลับซับซ้อนมากนัก ต่อมาภายหลังพุทธปรินิพพานได้ประมาณ ๓๐๐-๑,๒๐๐ ปี พิธีกรรมต่าง ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น การประกอบพิธีกรรมเริ่มมีองค์ประกอบอื่นซึ่งเป็นของท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วม นับตั้งแต่การทำน้ำพระปริตร วงด้ายสายสิญจน์ ปะรำพิธีสำหรับสวดพระปริตรผูกโยงด้ายประดับตกแต่ง จัดวางอาสนะสำหรับพระสงฆ์ มีกำหนดเวลาในการสวด ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น อาหาร พืชผัก ผลไม้ ได้เข้ามามีส่วนในพิธีกรรมมากขึ้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ได้สร้างความสลับซับซ้อนของพิธีกรรมให้ดูน่าสรีทธาเลื่อมใส และมีความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมในกาลต่อมา

ดังได้กล่าวมา เมื่อพิจารณาส่วนประกอบหลายๆ อย่างของพิธีกรรมในสมัยพุทธกาลแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบไปด้วยความสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

๑. ศาสนา (คุณความดีของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ดังปรากฏในรัตนสูตร)
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (เมตตาที่แผ่ไปถ้วนทั่ว ดังปรากฏในเมตตสูตร)
๓. ความเป็นผู้นำทางสังคมการเมือง (อิทธิพลของความเป็นผู้นำ ดังปรากฏในชัคคสูตร)

ทั้งสามความหมายแสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมในพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทั้งระดับสถาบัน องค์กร และบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งควรจะเน้นความสำคัญของแง่มุมสามประการนี้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกัน นอกจากนี้ พิธีกรรมการสืบทอดยังมีความมุ่งหมายให้เกิดพลังความเมตตาและ สัจ จกิริยาอยู่ในตัวด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของพิธีกรรมการสืบทอดได้มีอิทธิพลต่อประเพณีและวิถี ปฏิบัติทางสังคมรวมถึงคุณค่าความสำคัญทางจิตใจอีกด้วย^๖

ชาวบ้านโคกมอนจึงได้ประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุตามแบบอย่าง โบราณจารย์สามารถกล่าวได้ว่ามีความสำคัญเป็นเบื้องต้นของพิธีกรรมทั้งหลายและพิธีกรรมจะมี ความศักดิ์สิทธิ์และมีอานุภาพได้นั้นลำดับแรกจะต้องมีการชำระตนให้บริสุทธิ์เสียก่อนความ บริสุทธิ์ภายในได้แก่ จิตใจ จิตใจมีความสำคัญ เพราะผู้มีจิตใจไม่มั่นคง ไม่รู้แจ้งสัจธรรม มีความ เลื่อมใสเลือนลอย ย่อมมีปัญหาไม่สมบูรณ์ ส่วนผู้มีจิตใจไม่ได้ชุ่มด้วยวาระ ไม่ชุ่มด้วยโทสะ ละ บัญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัย^๗ ดังนั้น การชำระจิตใจของผู้สวดและผู้ฟังสวดมนต์จึง เป็นเรื่องที่สำคัญในเบื้องต้น เรื่องนี้พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเอง ตอนที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนา โดยพระองค์จะทรงชำระจิตใจของผู้ฟังให้บริสุทธิ์ก่อนด้วยการแสดงอนุพุทธานุภาพที่มีเนื้อหาหลุ่มลึก ไปโดยลำดับ คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม และอานิสงส์ของการบรรพชา เมื่อผู้ฟังน้อมใจไป ตามเนื้อหาสาระของธรรมเทศนา จิตใจของเขาจะประณีตขึ้นตามลำดับ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจ ในธรรมส่วนปรมาตมได้ จากนั้นจิตใจของผู้ฟัง จะปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส เหมือนผ้าขาว สะอาดปราศจากมลทิน ควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นการชำระความบริสุทธิ์ภายใน คือ จิตใจของผู้ฟังส่วนการชำระความบริสุทธิ์ภายนอกมิได้หมายเอาเฉพาะการชำระร่างกายหรือการ แต่งกายให้สุภาพเท่านั้น พระพุทธเจ้ามิได้ทรงรังเกียจที่จะแสดงธรรมแก่คนที่มียาร่างกายพิกลพิการ แต่ทรงห้ามมิให้แสดงธรรมแก่ผู้ที่แสดงกิริยาอาการไม่เคารพต่อพระรัตนตรัยดังที่พระองค์ทรงห้าม ไว้ในเสขยสิกขาบทว่า ภิกษุไม่ควรแสดงธรรมแก่คนที่มียกิริยาไม่เคารพ และได้จัดศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่จัดพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

ความเชื่อเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการแสดงออกของชน บุคคลในสังคมมีความเชื่อ เรื่องใด ย่อมประพฤติดิปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยประเพณีพิธีกรรมและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชคกลางและฤกษ์ยาม ความเชื่อในเรื่องเคราะห์หรือโชคชะตา เป็นต้น ซึ่งเมื่อเกิดความเชื่อแล้วก็จะให้ความสำคัญและ เคารพในสิ่งนั้น เพราะมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังคุ้มครองปกป้องคุ้มภัยให้แก่ผู้เคารพนับถือ ตลอดถึงปรารภนาดีไปยังบุคคลที่ตนรักให้มีความผาสุกร่มเย็นเป็นต้นด้วย ซึ่งเราจะพบเห็น

^๖ พระมหาดวงรัตน์ ฐิตระโน, “กิจประภานนท์”อิทธิพลของธัมมปฏิบัติภูถาเรื่องอายุวัฒนภูมิการต่อ ประเพณี สืบทอดของล้านนา” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^๗ สัมภาษณ์ นางวัย แสนมาดย์, ชาวบ้านโคกมอน. วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ความเชื่อลักษณะดังกล่าวนี้จากการปลูกสร้างอาคาร หรือการเปิดกิจการต่าง ๆ ตลอดจนถึงอาชีพ การงานของคนในสังคมปัจจุบัน การทำงานเกือบทุกสาขาอาชีพมักจะพูดถึงโชคชะตาดูอยู่เสมอ ความเชื่อเรื่องเคราะห์และโชคมีติดต่อมาทุกยุคทุกสมัย เมื่อเกิดความเดือดร้อนทุกข์ใจหรือ ปรารถนามีความสุข จึงมักเซ่นสรวงบูชาเพื่อปัดเป่าบ้านดาลให้ความทุกข์นั้นบรรเทาเบาบางหรือ หมดไป และวิธีที่จะทำให้เกิดความเบาสบายใจนั้น จำเป็นจะต้องมีพิธีกรรมบางอย่างที่ดึงดูดให้ผู้มี ส่วนร่วมในพิธีสามารถสัมผัสได้ถึงความขลังหรือพลังแห่งความศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงในพิธีกรรม พิธีกรรมแม้จะมีหลายหลาก แต่ที่เกี่ยวกับบุคคลโดยตรงคือการต่ออายุและสืบชะตา เพื่อแก้เคราะห์ ร้าย ให้เจ้าชะตามีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต^๕

๓.๒.๒ เครื่องประกอบพิธีกรรม

เครื่องประกอบพิธีกรรมชาวบ้านโลกมอส่วนใหญ่ใช้วัตถุที่มีอยู่ตามหมู่บ้าน โดยอาศัย ความเชื่อของบรรพบุรุษที่มีมาแต่โบราณเพื่อให้มีวิถีชีวิตดีขึ้นทั้งทางด้านสุขภาพจิตสุขภาพกาย ที่ชาวบ้านอาศัยความเชื่อในอำนาจพระปริตร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเห็นว่าชาวบ้านโลกมอมีเครื่อง ประกอบพิธีกรรมต่ออายุแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๒.๑ ต่อชะตาคณ

เครื่องประกอบพิธีต่อชะตาคณผู้ชายจะไปตัดเอากิ่งไม้ค้ำ คือ ชื่อดันไม้ชนิดหนึ่งที่เป็น ไม้โตเร็ว ตัดให้ปลายมีง่ามเรียกว่าไม้ค้ำจำนวน ๓ อัน ส่วนมากใช้ไม้ยอ ไม้ไผ่บง ๒ ท่อน เจาะใส่ สลักให้ติดกันทำเป็นสะพานคู่ ไม้ไผ่เรียหรือไม้หางของภาคกลาง ๒ ท่อน รวมเป็น ๔ ท่อนๆแรก ด้านหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดด้วยใบตอง ท่อนหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู อีกท่อนหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู ท่อน หนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู เรียกว่าแทนธาตุทั้ง ๔ ความยาวของไม้ค้ำต้องยาวเท่าคนเข้าพิธี และกระบอก ต่าง ๆ นี้ให้ยาวเท่ากับ คือ ๑ คืบต่อมาเอาก้านกล้วยมา ๒ ก้าน สูงเท่ากับไม้ค้ำ ใช้ดอกแจ้เสียบ กล้วย ๒ อัน ทำคล้ายกับบันไดกว้างประมาณ ๔๐ เซนติเมตร แล้วผูกหอยเบียดสายหนึ่ง หมากลู สายหนึ่ง ข้าวตอกดอกไม้อายหนึ่ง เงินสายหนึ่ง ทองคำสายหนึ่ง กล้วยอ้อยสายหนึ่ง รวมเรียกว่า ลวดเงินลวดคำ ปัจจุบันนิยมใช้กระดาษเงินม้วนให้เป็นหลอดเอาฝ้ายร้อย สมมติว่าเป็นลวดเงิน เอา กระดาษทองม้วนเป็นหลอดร้อยด้วยฝ้าย สมมติว่าเป็นลวดคำ พันเทียนที่เรียกว่า สีเทียนด้วยขี้ผึ้ง ๑ เล่ม โตเท่ากับหัวแม่มือ ยาวเท่ากับความสูงของเจ้าชะตา เรียกว่าเทียนคำคิง เอากระดาษสากว้าง ประมาณ ๑๐ เซนติเมตรยาวเท่ากับความสูงของเจ้าชะตามาคัดเป็นตุง โดยทำเป็นคั้งหัวคน เป็น ลำตัว เป็นหาง เรียกว่า ตุงคำคิง เอากระดาษสาตัดเป็นธง ๔ เหลี่ยม กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๘ เซนติเมตร จำนวนเท่าอายุของเจ้าผู้แต่ง แล้วปักไม้ไผ่กับก้านกล้วย ให้ครบ ๕ หลัก เรียกไม้ ๕ หลัก

^๕ มณี พยอมยงค์, ความเชื่อของคนไทยในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑๕.

๕ บัก ๕ ธง แล้วจะต้องมีขันตั้งครูให้กับอาจารย์ผู้ที่จะมาประกอบพิธีอีกด้วยคือขัน ๕ ขัน ๘ แต่ง เบี้ยจำนวน ๕ บาท ผ้าขาว ๑ พับ เทียนจี๋ผึ้งมีขนาดโตประมาณนิ้วมือจำนวน ๒ เล่ม แต่ละเล่มใช้ จี๋ผึ้งมีน้ำหนัก ๑ บาท เรียกว่า เทียนเหล็บบาท เทียนจี๋ผึ้งขนาดเล็กจำนวน ๘ แท่ง กรวยใส่พลู ๔ กรวย แล้วใส่ดอกไม้ ๑ กุ้ เทียน ๑ เล่ม^{๑๑}

เครื่องบูชา ก่อนที่จะทำพิธี มีการเตรียมสิ่งของเครื่องบูชาในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เครื่องบูชาดังกล่าวได้แก่ ข้าวตอก ดอกไม้ รูป เทียน ผ้าขาว ผ้าแดง ข้าวเปลือก ข้าวสาร หมาก พลู กล้วย อ้อย ช่อน้อย(ธงสามชายขนาดเล็ก) ธงชัย (ถือธงผืนใหญ่) เสือใหม่ หม้อใหม่ ขันดอก (พานดอกไม้รูปเทียน) ถ้วยช้อนไม้ค้ำ และมีการปล่อยสัตว์ เช่น ปู ปลา กุ้ง หอย เป็นต้น องค์ประกอบด้านเครื่องพิธีในพิธีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ทั้งการต่ออายุคนและสัตว์ ต่ออายุ บ้าน และต่ออายุเมือง มีเครื่องประกอบดังนี้

๑. เครื่องประกอบพิธี แบบบุคคล คือ ๑. กระจบถ้ำ ๑ อัน ๒. กระจบทาย ๑ ถึง ๓. หินเอาสีถึง ๑ ถึง ๔. ลวดเงิน ๔ เส้น (โดยเอาสีเงินทาไม้ ๔ ท่อน) ๕. ลวดทอง ๔ เส้น (โดยเอาสี ทองทาไม้ ๔ ท่อน) ๖. หมากพลู อย่างละ ๘๐ ชั่น ผูกติดเส้นด้าย ในลวดเงินลวดทอง ๗. ไม้ค้ำ ๓ อัน (ต้องเป็นไม้ ยอ หรือ ไม้พุง) ๘. ผ้าค่าคิง (ด้ายรอบหัวคนที่เข้าพิธี) ๒ เส้น ๙. กาบกล้วย ๔ กาบ เพื่อเอามาทำธง ๔ เหลี่ยม ๑๐. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม ๑๑. บาตรน้ำมนต์ ๑ ลูก ๑๒. ปลา สำหรับปล่อย ๕ ตัว ๑๓. เต่า ๑ ตัว ๑๔. นก ๕ ตัว ๑๕. หอย ๕ ตัว ๑๖. ข้าวตอก ๑ ถาด ๑๗. ดอกไม้ ๕ กุ้^{๑๒} คณะสงฆ์และชาวบ้านจึงนำเอาแบบอย่างที่ได้บอกกล่าวไว้จึงไปสอดคล้องกับ องค์ประกอบของเครื่องพิธีสวดต่ออายุของอาจารย์ประวิง บุญเจิม ที่เขียนไว้ในหนังสือมรดกอีสาน ดังกล่าวจัดว่าเป็นเครื่องพิธีในการต่ออายุโดยทั่วไป หากเป็นพิธีต่ออายุชาวบ้านซึ่งเป็นงานใหญ่ก็ ต้องมีเครื่องประกอบพิธีเพิ่มมากขึ้น

ขันตั้งหรือขันครู สำหรับให้พระสงฆ์ผู้เป็นหัวหน้าในการทำพิธียกบูชาครู ซึ่งเป็น เครื่องบูชาครูสำหรับผู้ประกอบพิธีให้ครูเสียก่อน ขันตั้งหรือขันครูจะแต่งเอาไว้ในขันโดกหรือ ถาด มีเครื่องอุปกรณ์ดังนี้คือ สวดยดอกไม้ ใส่เทียนเล็ก ๔ เล่ม เทียนเล่มบาทอย่างละ ๑ กุ้ สวดยหมาก สวดยพลู ๔ สวดย หมาก ข้าวเปลือก ๑ ขัน ข้าวสาร ๑ ขัน ผ้าขาว ๑ ไร่ (ประมาณ ๑ วา) ปักจี้คือเงิน ตามที่นิยมโดยทั่วไป ให้ใส่จำนวน ๓ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๘ บาท

๒. ขันแก้วทั้ง ๓ สำหรับไหว้พระ จัดใส่พานหรือภาชนะที่สมควร ๑ ใบ ใส่ดอกไม้รูป เทียนและโรยข้าวตอก จัดแยกออกเป็น ๓ ส่วน บูชาพระรัตนตรัย

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ วิฑิตปัญญา, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายสมบุญ แสนมาคย์, ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓. ขันขอสีล สำหรับประเคนพระสงฆ์เวลาอาราธนาศีล มีลักษณะเช่นเดียวกันกับขันแก้วทั้ง ๓ แต่มีข้าวดอกดอกไม้รูปเทียนรวมกันไม่ต้องแบ่งแยกออกเป็น ส่วน

เครื่องประกอบพิธี แบบหมู่บ้าน

๑. กระบอกน้ำ ๑ อัน

๒. กระบอกทราย ๑ ถัง

๓. หิน เอาใส่ถัง ๑ ถัง

๔. ลวดเงิน ๔ เส้น (โดยเอาสีเงินทาไม้ ๔ ท่อน)

๕. ลวดทอง ๔ เส้น (โดยเอาสีทองทาไม้ ๔ ท่อน)

๖. หมากรุก อย่างละ ๘๐ ชิ้น ผูกติดเส้นด้าย ในลวดเงินลวดทอง

๗. ไม้คำ ๓ อัน (ต้องเป็นไม้ ยอ หรือ ไม้พุง)

๘. ฝ้ายค่าคิง (ด้ายรอบหัวคนที่เข้าพิธี) ๒ เส้น

๙. กาบกล้วย ๓ กาบ เพื่อเอามาทำธง ๓ เหลี่ยม

๑๐. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม

๑๑. บาตรน้ำมัน ๑ ลูก^{๑๒}

ในขณะที่เดียวกันเนื้อหาในคำปัดเคราะห์ในพิธีต่อชะตาคน ได้แสดงถึงความเชื่อในเรื่องเทวดา ที่คอยช่วยรักษาคุ้มครองคูและเพื่อให้บุคคลได้เกิดความรู้สึกว่าตนเองปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากทวยเทพจึงไปสวดคล้อง ในหนังสืออาจารย์สวิง บุญเจิมกล่าวว่าคนเราทุกคนมีเทวดาคุ้มครองรักษาเราควรกราบไหว้เทวดาที่มีในตัวเราทุกคน^{๑๓}

๓.๒.๒.๒ ต่อชะตาบ้าน

ต่อชะตาบ้านโดยชาวบ้านมีความเชื่อว่ามีเทวดารักษาอยู่ ๔ องค์ เรียกว่า ท้าวจตุโลกบาล ประกอบด้วย

๑. ท้าวเวสสุวรรณ เป็นหัวหน้าของยักษ์ ดูแลทางทิศเหนือ

๒. ท้าวธตรฐ เป็นหัวหน้าของคนธรรพ์ ดูแลทางทิศตะวันออก

๓. ท้าววิรุฬหก เป็นหัวหน้าของเหล่ากุมภัณฑ์ ดูแลทางทิศใต้

๔. ท้าววิรูปักษ์ เป็นหัวหน้าของเหล่านาค ดูแลทางทิศตะวันตก^{๑๔}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๓} สวิง บุญเจิม หนังสือมูลมังอีสาน หรือ มรดกอีสาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐ (อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์มรดกอีสาน, ๒๕๓๔), หน้า ๑๘๑ – ๑๘๔

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

จากความเชื่อดังกล่าวนี้นักบ้านจึงได้มีพิธีกรรมรับท้าวทั้ง ๔ ก่อนที่จะประกอบพิธีต่อชะตาบ้านโดยทั่วไปเพื่ออ้อนวอนกราบไหว้ให้เทวดาเหล่านี้มาช่วยคุ้มครองรักษาเจ้าชะตา ทั้งอำนวยความสะดวกความเจริญให้แก่มนุษย์โลกและในตอนท้ายของพิธีสืบชะตาคนจะพบบทบาทการอวยพรเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจว่าต่อไปหลังจากทำพิธีต่อชะตาบ้านแล้วจะได้รับโชคต่าง ๆ และพร้อมทั้งได้เรียกความเป็นมงคลให้บังเกิดแก่ชีวิต ดังมีคำสืบชะตาคนตอนหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคไว้ว่าในการประกอบพิธีการสืบชะตาคนในแต่ละโอกาสนั้น ย่อมมีเหตุแห่งการประกอบพิธีที่แตกต่างกันออกไป จะอย่างไรก็ตามการสืบชะตาคนจะเป็นไปเพื่อปลูกฝังให้คนได้กระทำบุญกิริยาวัตถุ ๓ คือ ทาน ศีล ภาวนา^๕

๑) ทาน คือ การให้ เป็นการละความตระหนี่ ทำให้จิตใจของผู้ให้ทานประกอบด้วย ความเมตตา และการให้ทานด้วยความศรัทธา เคารพในกาลอันควร มีจิตเมตตา ให้ทานไม่กระทบตนและคนอื่น ผลที่ได้รับจะเป็นผู้มั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์

๒) ศีล คือ ข้อปฏิบัติเพื่อเป็นไปในทางละเว้นโทษทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น

๓) ภาวนา คือ การทำให้จิตใจเจริญขึ้น เป็นการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมให้เกิดขึ้นด้วยการฟังสวดมนต์ เช่น การฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ การฝึกอบรมจิตให้มีเมตตา ส่งแผ่ความสุขไปแก่สรรพสัตว์อย่างได้ผล

หลักปฏิบัติทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นหลักการที่ให้ผลต่างกัน คือ ทานเป็นข้อปฏิบัติเพื่อกำจัดมัจฉริยะ ความเห็นแก่ตัว รู้จักสละแบ่งปันให้ผู้อื่นตามสมควร ศีล เป็นข้อปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดความสงบสุขในด้านสังคม คนที่รักษาศีลอย่างดีเขาอาจจะไม่ได้รับความสุขทางจิต เพราะจิตยังไม่ได้รับการอบรม ดังนั้น ผู้ที่หวังความสุขทางจิต จึงต้องทำจิตให้สงบจากกิเลส การทำจิตให้สงบจากกิเลสเรียกว่าภาวนา ผู้ที่มีความอึดใจในทาน มีความสุขเพราะศีล และมีจิตสงบเพราะได้อบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความจริงของชีวิต ย่อมเป็นผู้มีความสุขทั้งกายและจิตใจได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น พิธีสืบชะตายังก่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบรรดาญาติมิตรพี่น้อง เพื่อนพ้องสหายและบุคคลใกล้ชิด กระบวนการประกอบพิธีสืบชะตาคนเป็นการแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ความผูกพันและความปรารถนาดี ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะไปเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ หากเป็นผู้ที่กำลังเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีกำลังใจต่อสู้กับโรคร้ายที่ตนกำลังประสบอยู่ หากมีการเลื่อนยศรับตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่บุคคลนั้นก็จะมีกำลังใจในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น พิธีสืบชะตา ยังสามารถเป็นสื่อชักทอดสายใยสัมพันธ์ระหว่างญาติมิตรและคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี อันจะก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีและส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวรักใคร่ปรองดองกันระหว่างคนในสังคม ก่อให้เกิดสังคมเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน

^๕ สัมภาษณ์ นายบุญตาน สุวรรณ , ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สามารถเป็นฐานแห่งพลังสร้างสรรค์และพัฒนาชุมชนและสังคมให้แข็งแกร่งและมั่นคงได้ชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์วันมาฆานัน อย่างเช่นฤกษ์ของบ้าน หากมีการสร้างตามฤกษ์วันเสีย เมื่อเวลาที่ราหูมาตุมมาทับเบียดเบียนจะทำให้ชะตาบ้านขาดลง เป็นเหตุให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านนั้น ประสบความเดือดร้อน เจ็บไข้ได้ป่วย หรือเกิดเหตุเภทภัยต่างๆ ขึ้นภายในบ้าน หรือในกรณีที่มีคนตายติดๆ กันในบ้านเกินกว่า ๓ คนขึ้นไปในเวลาไล่เลี่ยกัน ชาวบ้านถือว่าอุบาทว์ตกลงสู่บ้าน ซึ่งเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ ชิดบ้าน ชิดเรือน (เสนียด จัญไร อัปมงคล) ชาวบ้านจะร่วมกันทำพิธีขจัดปัดเป่า เรียกว่า สืบชะตาบ้านเครื่องประกอบพิธี ต่อชะตาบ้าน คือ

๑. กระบอกน้ำ ๑ อัน
๒. กระบอกทราย ๑ ถัง
๓. หิน เอาไธถึง ๑ ถัง
๔. หมากพลู อย่างละ ๕ ชัน
๕. กาบกล้วย ๑ กาบ แล้วหักให้เป็น ๓ เหลี่ยม (เรียกธงหน้าวัว) แบ่งเป็น ๔ ห้องในธง
๖. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม
๗. ธูป ๕ เล่ม
๘. ทำธงชัย ๕ อัน (เอาไม้ไผ่ทำ)
๙. อาหารคาวหวานใส่ลงไปในธงทั้ง ๔ ห้อง
๑๐. ผลไม้ ๕ ชัน
๑๑. หลักค้ำบ้านเอาไธธง ๕ อัน (ทำด้วยไม้ไผ่)

ก่อนจะมีการนำธงไปไว้ตามหลักบ้านโดยการนำหลักบ้านจะทำในทิศทั้ง ๔ เพื่อบูชาเทวดาที่รักษาอยู่ ก่อนไปต้องมีการทำบุญตักบาตรที่วัดเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำธงไปวางไว้ตามหลักบ้านการต่อชะตาบ้านนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเป็นมงคลแก่บ้าน หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน โดยปกติการสืบชะตาบ้านก็มีขั้นตอนและเครื่องประกอบพิธีเช่นเดียวกับพิธีสืบชะตาคนการนิมนต์พระสงฆ์นิมนต์จำนวนก็เหมือนการสืบชะตาคน บางแห่งนิยมทำพิธีสืบชะตาบ้านไปพร้อมกับพิธีสืบชะตาคน เพราะมีความเชื่อว่าการทำพิธีสืบชะตาคนก็ถือว่าเป็นการทำพิธีสืบชะตาบ้านไปในตัวด้วย นอกจากนี้การขึ้นบ้านใหม่ก็นิยมทำพิธีสืบชะตาบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าอยู่อาศัยด้วยหรือในกรณีว่ามีเหตุการณ์อันเป็นอัปมงคลเกิดขึ้น เช่น การเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติของคนในบ้าน หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ต้นไม้ใหญ่ล้มทับบ้าน เป็นต้น ทำให้เกิดความเชื่อว่าชะตาบ้านได้ขาดลง ดังนั้น จึงมีพิธีสืบชะตาบ้านขึ้นมาใหม่ โดยถือเอาวันที่เป็นมงคลนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ เทศนาไชยมงคลคาถา การเจริญพระพุทธมนต์ในพิธีต่อชะตาบ้าน มีความสำคัญเป็นเบื้องต้นของพิธีกรรม และพิธีกรรมจะมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอานุภาพ

ผู้ร่วมพิธีจะต้องทำกายและใจให้สงบ จิตใจจดจ่ออยู่กับทสวด แม้จะฟังไม่เข้าใจหากตั้งใจฟังก็ทำให้เกิดสมาธิได้ เมื่อจิตใจของพระผู้สวดและผู้ฟังเกิดสมาธิจิต ปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส และมีพลัง ก่อให้เกิดกุศลวิบากมากมาย^{๑๖}

พิธีต่อชะตาบ้าน มีบทบาทในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อยู่อาศัยให้เกิดความเชื่อมั่นว่า เมื่ออาศัยอยู่บ้านหลังนี้แล้วจะทำให้เกิดความสุขใจ สมหวังกับโชคลาภต่าง ๆ จะสังเกตได้จากการนำแนวคิดเรื่องวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์มาสร้างความรู้สึแก่ผู้อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความรู้สึกลัวว่าเสาไม้ทุกต้นจะมีรุกขเทวดาประจำอยู่และคอยปกป้องคุ้มครอง โดยเชื่อว่าเสาทุกต้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ผู้อยู่อาศัยมีทรัพย์สินเงินทองและความดีงาม ดังคำกล่าวที่ว่าความเชื่อในเรื่องการหาไม้มงคลมาเป็นเสาคานเรือน โดยเฉพาะเสาเอกอันเป็นดั่งใจกลางบ้านนั้นเป็นความเชื่อที่มีมาช้านาน นอกจากจะเลือกเอาไม้ที่สมบูรณ์และเหมาะสมแล้ว การอัญเชิญเทพยดาอารักษ์เข้ามาอยู่ ก็ยังเปรียบเสมือนเป็นการต้อนรับสิ่งดีงามเข้ามาสู่ครอบครัว เป็นการอันเชิญสิ่งที่เป็นมงคลเข้ามาดูแลคุ้มครองรักษาบ้านเรือนด้วย พิธีต่อชะตาบ้านนั้น ใช้น้ำขมิ้นกับน้ำบพิตรมนต์ในพิธีต่อชะตาคน โดยมุ่งให้เกิดพลังเพิ่มความเป็นสิริมงคล ความสงบเย็นเป็นสุขแก่หมู่บ้านและผู้คน ที่สำคัญผู้สวดและผู้ฟังสวดต้องมีจิตเป็นสมาธิและตั้งมั่นในธรรม โดยผู้ประกอบพิธีกรรมจะต้องมีความตั้งใจและมีความมุ่งมั่นอย่างจริงจัง แสดงถึงความเมตตาและสัตยาธิษฐาน เมื่อจิตใจตั้งมั่นในพุทธคุณ ธรรมคุณและสังฆคุณ มีทั้งความเมตตากรุณาแผ่ออกไปกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขตเช่นนั้นย่อมจะทรงอำนาจสามารถเปลี่ยนใจศัตรูให้กลับกลายเป็นมิตร หรือทำให้ความปรารถนาสำเร็จได้^{๑๗}

การเจริญพระพุทธรูปในพิธีกรรมการสืบชะตา มีความมุ่งหมายให้เกิดประสิทธิภาพ มีอำนาจ มีเดช มีอานุภาพป้องกันอุปัทวันตรายภัยพิบัติได้ ๓ ประการ คือ

๑. ทุกข์ คือ โทษที่เข้าไปเบียดเบียน ได้แก่ ทุกข์จากความเกิด ทุกข์จากอินทรีย์มีตาเป็นต้น ทุกข์จากความหายนะของโภคสมบัติ หมู่ญาติ ทุกข์ที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ ทุกข์ที่เกิดจากพระราชูปถัมภ์กษัตริย์ ทุกข์จากที่เกิดจากโจรภัย จากน้ำท่วม จากลม จากไฟ จากสัตว์ เป็นต้น

๒. ภัย คือ ความน่ากลัวต่าง ๆ ได้แก่ ราชภัย โจรภัย ภัยจากคนร้าย ภัยจากปีศาจ อคติภัย อุทกภัย ภัยจากศาสตราวุธ ภัยจากการทุจริต ภัยคือมิชฌาภิกขุ ภัยจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ มีช้างคว วัวดุ เป็นต้น

๓. โรค คือ สิ่งที่เคยขัดขวางร่างกาย ได้แก่ โรคที่เกิดจากอวัยวะต่าง ๆ มีโรคหุเป็นต้น โรคไอ โรคที่มีดีเป็นสมุฏฐาน โรคที่เกิดตามฤดูกาล โรคที่เกิดจากอศัตถกรรม เป็นต้น^{๑๘}

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายประดับ คู่กระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุต เชิดกร, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายทัด ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

อาสน์สงฆ์ชนิดยกพื้นนิยมใช้ผ้าขาวปูลาด จะมีผ้าสีทึบ (ผ้าปูนั่ง) ปูอีกชั้นหนึ่ง หรือไม่ได้ โดยเฉพาะอาสน์สงฆ์ยกพื้นนี้ มักจัดในสถานที่ที่ฝ่ายเจ้าภาพนั่งเก้าอี้กัน ส่วนอาสนะ ชนิดที่ปูลาดบนพื้นธรรมดา จะใช้เสื่อหรือพรมหรือผ้าที่สมควรปูที่สุดแต่จะมีหรือหาได้ ข้อที่ควรระวัง คืออย่าให้อาสนะพระสงฆ์กับอาสนะของคฤหัสถ์ฝ่ายเจ้าภาพเป็นอันเดียวกัน ควรปูลาด ให้แยกจากกันถ้าจำเป็นแยกไม่ได้โดยปูเสื่อหรือพรมไว้เต็มห้องสำหรับอาสนะพระสงฆ์ ควรจัด ปูทับเสื่อหรือพรมนั้นอีกชั้นหนึ่งจึงจะเหมาะสมควรจัดให้สูงกว่าพื้นที่นั่งธรรมดา เช่น อาจยกพื้นสูงขึ้น ปูพรม ปูผ้าขาว หรือหาเบาะรองนั่งให้ดูเหมาะสม

๓. การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธี นิยมไม่กำหนดจำนวนข้างมาก แต่นิยมกำหนดข้างน้อยไว้โดยเกณฑ์ คือไม่ต่ำกว่า ๕ รูป เกิน ๕ ไปก็เป็น ๗ หรือ ๙ ขื่อนำสังเกตก็คือไม่นิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ เพราะถือเหมือนอย่างว่า การทำบุญครั้งนี้ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานแบบเดียวกับครั้งพุทธกาล ซึ่งปรากฏตามบาลีว่า พุทธบุปผุโข ภิกขุสงฺโฆ พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข โดยตั้งพระพุทธรูปไว้ข้างหน้าแถวพระสงฆ์ นับจำนวนรวมกับพระสงฆ์เป็นคู่ เว้นแต่ในงานมงคลสมรส มักนิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ จุดมุ่งหมาย คือ แบ่งให้ฝ่ายเจ้าบ่าวและฝ่ายเจ้าสาวนิมนต์พระมาจำนวนเท่า ๆ กัน เมื่อมารวมกัน จึงเป็นจำนวนคู่ แต่ในพิธีหลวงในปัจจุบันนี้ มักอาราธนาพระสงฆ์ เป็นจำนวนคู่ เช่น ๑๐ รูป เป็นต้น นิยมนิมนต์จำนวนคี่คือ ๕ รูป ๗ รูป ๙ รูป หรืออาจมากกว่านี้ เพราะถ้านับองค์พระพุทธรูปด้วยก็จะเป็นจำนวนคู่ (บางแห่งอาจนิมนต์ ๑ รูปก็ได้)^{๒๐}

๔. การถวายคิลานเภสัชพระสงฆ์ คิลานเภสัช ได้แก่ น้ำดื่ม ชันน้ำ น้ำร้อน น้ำชา เป็นต้น นิยมเตรียมไว้ถวายพระสงฆ์ก่อนจะเริ่มพิธี ส่วนเครื่องคัมต่าง ๆ ที่เหมาะสม ควรเตรียมไว้ถวายหลังจากพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว^{๒๑}

การประกอบพิธีสืบชะตาคนนั้น มักทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น ผู้ที่สืบชะตาจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความสะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๙ รูป ก่อนจะทำการสืบชะตา เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่องบูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงเพื่อนบ้านใกล้เคียง ๘-๙ คน มาช่วยกันแต่งดาเครื่องสืบชะตาก่อนวันทำพิธี ๑ วัน โดยแบ่งงานกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้ชายจะไปตัดเอากิ่งไม้ค้ำ ไม้ค้ำ คือ ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เป็นไม้โตเร็ว ตัดให้ปลายมีง่ามเรียกว่าไม้ค้ำจำนวน ๓ อัน ไม้ไผ่บง ๒ ท่อน เจาะใส่สลักให้ติดกันทำเป็นสะพานคู่ ไม้ไผ่เรียหรือไม้ซางของภาคกลาง ๒ ท่อน ท่อนแรกด้านหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรูด้วยใบตองแห้ง ด้านหนึ่งใส่ทรายแล้วปิดรู อีกท่อนหนึ่ง ด้านหนึ่งใส่

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายหารจันศรี คูเมือง , ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๒๑} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการปฏิบัติศาสนาพิธี, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด : ๒๕๕๔) หน้า ๔๒ – ๖๒

ข้าวเปลือกแล้วปัดรุ ด้านหนึ่งใส่ข้าวสารแล้วปัดรุ เรียกว่า บอกร้า บอกชาย (บอกทราย) บอกเข้า เปลือก (บอกข้าวเปลือก) บอกเข้าสาร (บอกข้าวสาร) ทั้งนี้ความยาวของไม้ค้ำ สะพาน และกระบอกต่าง ๆ นี้ให้ยาวเท่ากับความสูงของผู้ต่ออายุ เรียกว่า ยาวค้ำคิง ต่อมาเอาก้านกล้วยมา ๒ ก้าน สูงเท่ากับไม้ค้ำ ใช้ตอกแข็งเสียบกล้วย ๒ อัน ทำคล้ายกับบันไดกว้างประมาณ ๔๐ เซนติเมตร แล้วผูกหอยเบี้ยสายหนึ่ง หมากลูสายหนึ่ง ข้าวตอกดอกไม้สายหนึ่ง เงินสายหนึ่ง เอากากกล้วยมาตัดเป็นธง ๔ เหลี่ยม กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๘ เซนติเมตร จำนวนเท่าอายุของเจ้าชะตา แล้วเอาไม้ไผ่มาปักกับกากกล้วยแล้วเอาเครื่องบูชาทั้งหมดเอาลงในธงกากกล้วย จะต้องแต่งขันครูให้กับอาจารย์ผู้ที่จะมาประกอบพิธีอีกด้วยคือขัน ๕ ขัน คือเทียน ๕ คู่ ดอกไม้ ๕ คู่ เงิน ๕ บาท ขัน ๘ คือ เทียน ๘ คู่ ดอกไม้ ๘ คู่ เงิน ๘ บาท ผ้าขาว ๑ ผืน เทียนจี๋ซึ่งมีขนาดโตประมาณนิ้วมือจำนวน ๒ เล่ม แต่ละเล่มใช้จี๋ซึ่งมีน้ำหนัก ๑ บาท เรียกว่า เทียนเหล็มหบาท เทียนจี๋ซึ่งขนาดเล็กจำนวน ๘ แท่ง กรวย ๔ กรวย แต่ละกรวยใส่เทียน ๑ เล่ม ดอกไม้ ๑ คู่^{๒๒}

พอวันรุ่งขึ้นซึ่งกำหนดให้เป็นวันสืบชะตา อาจารย์ผู้ประกอบพิธีจะกำหนดเวลาให้ แต่ต้องเป็นเวลายามที่ก่อนตะวันตกเที่ยง เมื่อใกล้ถึงกำหนดเวลาตียามตี ปู่อาจารย์จะเป็นผู้ประกอบพิธีขึ้นท้าวทั้ง ๔ หรือบวงสรวงเทวดาประจำทิศทั้ง ๔ ได้แก่ ท้าวธตรฐ ผู้รักษาทิศตะวันออก ท้าวเวสสุวรรณ ผู้รักษาทิศเหนือ ท้าววิรุฬหก ผู้รักษาทิศใต้ ท้าววิรูปักษ์ ผู้รักษาทิศตะวันตก โดยทำสะดวกใส่เครื่องบูชาได้แก่ อาหารคาวหวาน ดอกไม้ รูปเทียน และช่อสีต่าง ๆ ซึ่งเป็นสี่ของเทวดาประจำทิศ จำนวน ๔ ถาด และทำแท่นบูชา โดยนำเสาปักลงไปให้สูงจากพื้นดินประมาณ ๒ ศอก เสานี้จะทำด้วยไม้จริงหรือทำด้วยต้นกล้วยก็ได้ เอาไม้ทำแขนยื่นจากเสาขึ้นไป ๔ ทิศ ยาวข้างละประมาณ ๑ ศอก ปลายแขนทำเป็นแท่นสำหรับวางถาด เครื่องบูชาข้างละ ๑ ถาด สำหรับเทวดาประจำทิศทั้ง ๔ ทำแท่นตรงยอดเสาสำหรับวางถาด เอาด้ายสายสิญจ์จากพระพุทธรูปเอามาโยงกับธงกากกล้วยทั้ง ๘ หลักแล้วเอามาพันรอบศีรษะจากนั้นอาจารย์วัดก็จะอ่านคำโอกาส เป็นร้อยกรองภาษาคำเมืองปนบาลี มีเนื้อความอัญเชิญเทวดามารับเครื่องสักการบูชา เพื่อช่วยปกปักษ์รักษาขณะที่อ่านคำโอกาสผู้เข้าร่วมพิธีจะนั่งคุกเข่าประนมมือตามอาจารย์ด้วยเมื่ออ่านคำโอกาสจบ พระสงฆ์ทั้ง ๘ รูปก็เริ่มสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ^{๒๓}

ความสำคัญของพิธีกรรม คือการกระทำที่เราสมมุติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ก็มีพุทธบริษัทเป็นผู้ร่วมประกอบพิธี โดยแผ่ปรัชญาธรรมไว้ในหลักการของพิธีกรรมนั้นด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คน

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายประดับ กุกระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๒๓} บุญศรี คาแก้ว, ประเพณีอีสาน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.ธรรมภักดี), : หน้า ๑๒๗ – ๑๓๘

เข้าใจธรรมโดยไม่รู้ตัว ดังจะเห็นได้จากพิธีทำบุญในงานต่างๆ ก็จะมีหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลาพิธีกรรมจึงเป็นอุบายในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนอย่างหนึ่ง ท่าน ภิกขุโพธิ์ แสตนยานุภาพ กล่าวว่าประเพณีพิธีกรรมก็เปรียบเหมือนคอกที่ล้อมสังคมาให้มารวมกันไว้เป็นหมู่มาก เพื่อไม่ให้กระจัดกระจายไปทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน ไม่อาจจะร่วมกันเป็นปึกแผ่นสามัคคีกันได้ คนประเภทที่ฉลาดน้อยจำต้องเอาพิธีกรรมมาล้อมเอาไว้ก่อน ในวันข้างหน้าถ้าเขามีปัญญาสูงขึ้นก็จะสามารถก้าวผ่านพิธีกรรมเหล่านี้ได้^{๒๔} คนมีความศรัทธาต่อพิธีกรรมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคี ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอาใจใส่ และความผูกพันฉันท์พี่น้องของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ^{๒๕} พิธีกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อความสงบสุขของชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะบางครั้งเห็นว่าชาวบ้านเกิดความเดือดร้อนมีสัตว์ร้ายมาเบียดเบียน ทำให้บ้านเมืองปั่นป่วนวุ่นวาย หรือเกิดโรคภัยแก่ชาวบ้านในบ้านนั้น ดังนั้นผู้นำหมู่บ้านจึงให้จัดทำพิธีต่อชะตาบ้าน เพื่อสืบอายุของบ้านบ้านให้มีความสงบสุขดำเนินต่อเนื่อง^{๒๖} พิธีกรรมการต่อชะตาบ้านประสบความสำเร็จรุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ด้วยความเชื่อเทพารักษ์ซึ่งอยู่เบื้องบนจะช่วยอำนวยความสุขให้สมปรารถนาได้^{๒๗}

๓.๒.๔ บทสวด

บทสวดต่างๆที่พระวัดบ้านโคกมอนสวดถือตามในสมัยพุทธกาลนอกจากจะเน้นถึงบทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ หรือพระรัตนตรัยแล้วตามหลักฐานที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย บทสวดพระปริตรในครั้งพุทธกาลนั้นคงเป็นแต่การบริกรรมหรือพรำบนภาวนาเฉพาะตัวเพื่อคุ้มครองป้องกันตนเอง กล่าวคือ เมื่อภิกษุรูปหนึ่งถูกูกัดมรณภาพจึงมีพุทธาณุญาตให้แผ่เมตตา (เมตฺเตน จิตฺเตน ผรตุ) ไปยังพญางูทั้ง ๔ ตระกูล เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันตนเองและปรากฏในพระสุตตันตปิฎกชาดกว่า นกยูงทองคำทำพระปริตรคุ้มครองตนเองโดยใช้คำว่า ร่ายวิชา (วิชฺช ปรัชปิตุวา) หรือร่ายวิทยามนต์ (มนฺตวิชฺช ปรีวตเตตฺวา) หรือในอรรถกถา ได้กล่าวถึงวิธีสวดพระปริตรว่า เป็นการกล่าวบริกรรม (ปริตฺเตสฺส ปริกมฺม กเถตพฺพ) ภายหลังการสวดมนต์ที่เป็นพระปริตร เป็นไปในลักษณะการกล่าวธรรม (ธมฺม ภาณติ) ให้ผู้อื่นฟัง เช่น ใน

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญากรณ์ เจ้าคณะตำบลป่าสักข์ เขต ๑ วัดดอนแคน วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ วิฑิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน รองเจ้าคณะอำเภอ จตุรพักตรพิมาน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาจิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสักข์ เขต ๒ วัดสวนมอน วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๕

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองพุ่ม ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕

อรรถกถาอาฏานาฏิยสูตร ได้กล่าวไว้ว่า ไม่พึงสวดอาฏานาฏิยสูตรก่อน พึงสวดสูตรเหล่านี้ คือ เมตตสูตร ฐัคคสูตร และรัตนสูตร ตลอดเจ็ดวัน (ปฐมเมว หิ อาฏานาฏิยสูตรัง น ภณิตัพพ เมตตสูตรัง ฐัคคสูตรัง รัตนสูตรัง อิมานิ สดุดาห ภณิตัพพ) ดังนั้น การสวดพระปริตรในสมัยพุทธกาล น่าจะเป็นไปในลักษณะการกล่าวบริกรรม การสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และการกล่าวธรรมดังกล่าวสร้างความน่าเชื่อถือ จรรโลงใจด้วยอาศัยอานุภาพของพระรัตนตรัยเข้าไปช่วยเสริม^{๒๘}

บทสวดมนต์ที่ปรากฏในพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ มีหลายบทสวดด้วยกัน แต่ละบทถูกคัดออกมาจากพระสูตรต่าง ๆ ตามหลักฐานในคัมภีร์มีลิตทปัญหาระบุชื่อบทสวดมนต์สำคัญไว้ ๖ บท คือ รัตนสูตร ชันธุสูตร โมหสูตร ฐัคคสูตร อาฏานาฏิยสูตร และอังคุลิมาลสูตร และพระพุทธโฆษาจารย์ได้แต่งคัมภีร์ มโนรลปฐณี ระบุนามบทสวดมนต์ ๘ บท คือ รัตนสูตร เมตตสูตร โมหสูตร ชันธุสูตร โพฆณังคสูตร ฐัคคสูตร อิลลิลิสูตร และอาฏานาฏิยสูตร โดยมีพระเวทเถระเป็นประธาน ช่วยกันสำรวจรวบรวมบทสวดมนต์ต่างๆ เข้าไว้เป็นคัมภีร์เดียวกันเรียกว่า การวาร หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จตุภาณวาร ซึ่งรวมบทสวดทั้งหมด ๒๔ บท สำหรับใช้สวดเพื่อป้องกันอันตราย และส่งเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

บทสวดมนต์ที่ใช้ในพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคนอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามท้องถิ่น แต่บทสวดที่นิยมสวดได้แก่ บทสวด ๑) ดำนานย่อ และสิบสองดำนาน ประกอบด้วย ๑) มงคลสูตร ๒) รัตนปริตต ๓) กรณียเมตตปริตต ๔) ชันธุปริตต ๕) โมระปริตต ๖) ฐัคคปริตต ๗) อาฏานาฏิยปริตต

ถ้าเป็น ๑๒ ดำนาน จะมีบทสวดประกอบด้วย ๑) มงคลสูตร ๒) รัตนปริตต ๓) ภาวะณียเมตตปริตต ๔) ชันธุปริตต ๕) โมระปริตต ๖) วัฏฏะกะปริตต ๗) ฐัคคปริตต ๘) อาฏานาฏิยปริตต ๙) อังคุลิมาลปริตต ๑๐) โพฆณังคปริตต ๑๑) อะกะยะปริตต ๑๒) ชะยะปริตต

นอกจากนั้นพระสงฆ์ก็จะสวด อุณ्हิสสะวิชะยะคาถา คาถาประจำวันทั้ง ๗ คาถาชิน บันชร มงคลจักรวาลแปดทิศ คาถาหว่านทราย คาถาโพธิบาท ชัยปริตร

บทสวดทางพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่ให้พุทธศาสนิกชนมีศรัทธาเป็นพื้นฐาน แต่เป็นศรัทธาที่มีเหตุผล ที่ผู้ศรัทธาสามารถนำไปสู่การพัฒนาปัญญาได้ บทสวดทั้งหลายเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งทางพระพุทธศาสนาและเป็นกิจกรรมที่มาจากศรัทธาพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ แสดงให้

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาคิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒ , วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ.

เห็นถึงความคิดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม อันนำไปสู่การกำหนดค่านิยมและวิถีชีวิตของคนในสังคมต่อไป^{๒๙}

การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สาวกมณฑลเพื่อป้องกันรักษาได้แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงอำนาจทางบวกในเรื่องเมตตาที่ปรากฏในบทสวดมนต์อีกด้วย อำนาจทางจิตนี้มีพลานุภาพทำให้แม้แต่ศัตรูที่โหดร้าย ยอมอ่อนน้อมลงได้ ประสิทธิภาพนี้ได้รับการรับรองเป็นอย่างดีในหลาย ๆ ตอนของพระไตรปิฎก เมตตาเป็นข้อหนึ่งของพรหมวิหาร ๔ และพระพุทธองค์ทรงยกย่องคุณค่าของการเจริญเมตตาอยู่เสมอ ๆ ความจริงเมตตานิสังสสูตร กล่าวถึงานิสังสของเมตตาไว้ ๑๑ ประการ^{๓๐} คนผู้เจริญเมตตาจะไม่ถูกทำร้ายให้ได้รับอันตรายจาก ไฟ ยาพิษ และอาวุธ ซึ่งมีความหมายตรงกับขันธสูตรเช่นกัน ดังมีหลายตัวอย่างที่ภิกษุพ้นอันตรายด้วยอำนาจของเมตตา เช่น คัมภีร์วินัยปิฎกได้กล่าวถึงานิสังสของเมตตาว่า ช้างนาพาครีตัวร้ายที่พระเทวทัตปล่อยมา เพื่อหวังให้ทำร้ายพระพุทธเจ้า วังตรงไปยังพระองค์ที่กำลังบิณฑบาตอยู่ ทำให้พระสาวกทั้งหลายมีพระอานนทเป็นต้นหวาดกลัว กราบทูลขอให้พระองค์ทรงหลบไป แต่พระองค์ก็ไม่หลบไปโดยให้เหตุผลว่า พระพุทธเจ้าย่อมไม่ปรินิพพานด้วยการทำร้ายของผู้อื่น พร้อมกับทรงแผ่พระเมตตาไปยังช้างนั้นด้วยพระเมตตาทำให้ช้างเชื่องลงอย่างฉับพลัน^{๓๑} การสาธยายมนต์ยังเป็นการกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยและการเจริญเมตตาภาวนา ผู้หมั่นสาธยายจึงได้รับผลานิสงส์ เป็นต้นว่า ประสบความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แล้วยคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน ดังที่พระพุทธเจ้าปทุมุตตระตรัสสอนพระสุภูติว่า บรรดาภิกษุทั้งหลาย เธอจงเจริญพุทธานุสสติภาวนาที่ยอดเยี่ยม ครั้นเจริญพุทธานุสสติแล้ว จักทำใจให้บริสุทธิ์ได้^{๓๒} ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะย่อมได้รับภวสมบัติและโกศลสมบัติเป็นานิสงส์ ตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ในบุพพทกนิคายาว่า ผู้ใด ถึงแล้วซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ผู้นั้นย่อมเห็นอริยสัจจ์ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ กล่าวคือ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ อสังขตธรรมอันเป็นที่ก้าวล่วงเสียซึ่งทุกข์และอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ จนช่วยให้เข้าถึงซึ่งธรรมอันเป็นที่ดับทุกข์ สรณะนี้แลเป็นสรณะอันเกษม สรณะนี้เป็นสรณะอันสูงสุด บุคคลอาศัยสรณะนี้แล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้^{๓๓} การสวดมนต์บทต่างๆจะประสบความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แล้วยคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน มีสติปัญญาดีถ้าตั้งใจสวดมนต์ผู้สวดมนต์และผู้ฟังสวดต้อง

^{๒๙} บุญศรี ตาแก้ว, ประเพณีอีสาน, (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ ศ.ธรรมกถึก), : หน้า ๑๓๗- ๑๓๘

^{๓๐} อ.อ.อุรุก. (ไทย) ๓/๑๕/๓๔๘.

^{๓๑} วิ.ฐ. (ไทย) ๓/๓๕๒/๑๕๖.

^{๓๒} พ.อ.ป.๓๒/๓๖/๑๒๗.

^{๓๓} พ.เถรี. (ไทย) ๒๖/๔๓๔/๓๕๑.

พิธีสวนมนต์ ก่อนจะเริ่มพิธีกรรม ต้องลากสายสิญจน์ล้อมรอบมณฑลพิธีก่อน พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมถูกทำให้สะอาดหมดจด หลังจากนั้น พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ก็จะถูกกำหนดเขตแดนแยกจากบริเวณอื่นโดยใช้ด้วยสายสิญจน์เป็นตัวกำหนด

(๑) พระภิกษุควรงดอาหารชนิดเนื้อและแบ่ง งดการเข้าป่าช้า และควรเจริญเมตตา

(๒) ฅราราสผู้เข้าร่วมพิธีควรรักษาศีล ๕ ก่อนจะเริ่มพิธีกรรม

(๔) สำหรับการสวด ควรสวดเมตตสูตร รัตนสูตร และรัชคสูตรก่อน แล้วจึงสวดสูตร อรรถกถาแห่งสูตรนี้เป็นหลักฐานได้ว่า พิธีสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา ช่วงหลังพยาน ประมาณ พ.ศ. ๕๐๐-๑๐๐๐ เป็นพิธีกรรมที่ค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้น โดยมีการกล่าวถึงสำหรับพระภิกษุผู้สวดว่า ควรสวดครบ ๕ และรักษาอย่างแน่นแฟ้น พร้อมกับควรจัดเหมาะสม ส่วนการสวดของพระภิกษุ ควรสวดบทอาถรรพ์ในคราวลับขันลักษณะหมอนนี้ ความเชื่อ เป็นพื้นฐานการกระทำทั้งในทางที่เป็นไปทั้งในทางที่เป็นกุศลและความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ๑ ทำให้สังคมที่ต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาต่อชาวบ้านโคกมอน เช่น ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เป็นต้น โดยมีการกับความเชื่อเรื่องเทพเทวดา พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจุลโลกบาลผู้รักษาทิศทั้งสี่ ซึ่งจะมีการประกอบพิธีใด ๆ ก็ตามเมื่อมีการกล่าวถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว มักจะมีเทพเทวดาต่าง ๆ เสมอ ความเชื่อของชาวจีนมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและหมายรวมถึงการสร้างพระพุทธรูปมาด้วย

พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุในพระพุทธศาสนา สามารถกล่าวได้ว่าได้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเบื้องต้นของกัมภีร์ตันตระบางอย่าง กล่าวคือ ลำดับแรกคือ การชำระตนให้บริสุทธิ์ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเช่นกัน คือความบริสุทธิ์ภายใน ได้แก่ จิตใจ จัดว่ามีความสำคัญ

เพราะผู้มีจิตใจไม่มั่นคง ไม่รู้แจ้งสัจธรรม มีความเลื่อมใสเลือนลอย ย่อมมีปัญหาไม่สมบูรณ์^{๓๔} ผู้มีจิตใจไม่ชุ่มด้วยราคะ ไม่ชุ่มด้วยโทสะ ละบุญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัยอันตราย การชำระจิตใจของผู้ฟังสวดมนต์ให้บริสุทธิ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ เรื่องนี้พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเอง ตอนที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนา

โดยพระองค์จะทรงชำระจิตใจของผู้ฟังให้บริสุทธิ์ก่อนด้วยการแสดงอนุปพพิกขา ที่มีเนื้อหาลุ่มลึกไปด้วยลำดับ คือทาน ศีลสวรรค์ โทษของกาม และอานิสงส์ของการบรรพชา เมื่อผู้ฟังน้อมใจไปตามเนื้อหาสาระของธรรมเทศนา จิตใจของเขาจะประณีตขึ้นเป็นไปเป็นลำดับ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจในธรรมส่วนปริยัตติได้ จากนั้นจิตใจของผู้ฟัง จะปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส เหมือนผ้าขาวสะอาดปราศจากมลทินควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดีนับว่าเป็นการชำระความบริสุทธิ์ภายใน คือจิตใจของผู้ฟัง ส่วนการชำระความบริสุทธิ์ภายนอก พระพุทธเจ้ามิได้ทรงรังเกียจที่จะแสดงธรรมแก่คนที่มัวร่างกายสกปรก แต่ทรงห้ามมิให้แสดงธรรมแก่ผู้ที่แสดงกิริยาอาการไม่เคารพพระรัตนตรัย ดังที่พระองค์ทรงห้ามไว้ในเสขยสิกขาบทว่า ภิกษุไม่ควรแสดงธรรมแก่คนที่มียกิริยาไม่เคารพเช่น กันร่ม ถือไม้พลอง ถือศัตรา ถืออาวุธ สวมรองเท้า โปกศรัยะ หากละเมิดต้องอาบัติทุกกฏ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การชำระตนในภายนอก ควรคำนึงถึงความเคารพของผู้ฟังมากกว่าความสะอาดหรือสกปรกในร่างกายของเขา สำหรับสถานที่และองค์ประกอบของพิธีกรรมนั้น พระพุทธศาสนามีได้ให้ความสำคัญ แต่ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากกว่าสาระสำคัญของจิตใจ เช่น การโยงสายสิญจน์ และสุดท้ายคือการประพรมน้ำมนต์เป็นต้น ส่วนมันตระสูตร ก็ตรงกับพิธีกรรมการเจิมแปรงเช่นเจิมหน้าผากสำหรับคู่บ่าวสาว เจิมฝาประตูบ้านสำหรับการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และยังเห็นได้ว่าประเพณีแพร่หลายกันในทุกวันนี้เมื่อญาติโยมผู้เข้าร่วมพิธีชำระตนให้บริสุทธิ์ด้วยการ รับศีล ๕ และมีการนั่งทำสมาธิก่อนสัก ๑๕ นาที แล้วเริ่มสวด พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ต่อด้วย คาถาชินบัญชร โดยมีบทสวดดังนี้

พุทธคุณ มี ๕๖

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต
โลกะวิทู อนุตตะโร ปุริสะธัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ

ธรรมคุณ มี ๓๘

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ

สังฆคุณ มี ๑๔

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุกุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองท่ม ผู้ใหญ่บ้านโคกม่อน, วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕

ญาเยปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทั้ง
 จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะปุริสะปุคคะลา เอสะ ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย
 ทักขิเนยโย อัญชะลิกะระณิโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติและโดยเฉพาะในรตนสูตร
 เป็นบทสวดมนต์ที่แสดงให้เห็นถึงคุณความดีของพระรัตนตรัย คือ ความดีของพระพุทธเจ้า พระ
 ธรรม และพระสงฆ์ และนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลด้วยอานุภาพพระรัตนตรัย รตนสูตรแสดงให้เห็น
 ถึงการยกย่องความศักดิ์สิทธิ์ของพลังอำนาจคุณความดีที่บริสุทธิ์ของพระพุทธ พระธรรม
 พระสงฆ์ที่มีอานุภาพในการทำให้เมืองเวสาลีพ้นจากภัยทั้ง ๓ คือ ทูพภิกภัย ข้ายากหมากแพง ภัย
 จากมนุษย์ และภัยจากโรคระบาด ด้วยเหตุที่อายุวัฒนกุมารอยู่ท่ามกลางอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย
 เป็นเวลาถึง ๗ วัน ๗ คืน ยักษ์และยักษ์นตรายทั้งปวงจึงไม่อาจจะกล้ากรายคุกคามชีวิตของอายุวัฒน
 กุมารได้ จึงส่งผลให้อายุวัฒนกุมารรอดพ้นจากมรณภัยได้

การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาวบ้านนั้นสวดเพื่อแผ่เมตตาไปยังเทวดาทั้งหลาย
 สวดเพื่อรักษาความป่วยไข้และระลึกถึงคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อให้เกิด
 อนุสสติแก่ผู้ฟังมี และป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังคุ้มครองปกป้องคุ้ม
 ภัยให้แก่ผู้เคารพนับถือเพื่อแก้เคราะห์ร้าย ให้เจ้าชะตามีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตทำให้จิตใจไม่
 เบิกบาน

๓.๒.๖ พิธีการสวดต่ออายุของพระภิกษุวัดบ้านโคกมอน

จากการที่ชาวบ้านได้มารักษาศิลและเริ่มการสวด พบว่าพุทธศาสนิกชนที่มาสวดมนต์ที่
 วัดป่าโคกมอน เห็นคุณค่าของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุโดยรวมมีความสนใจมาก เมื่อพิจารณา
 ในรายละเอียดพบว่าพุทธศาสนิกชนเพศชายเห็นคุณค่าของการสวดมนต์อยู่ในระดับดีทุกเรื่อง
 ยกเว้นเรื่อง ผู้สวดมนต์ ต้องสวดมนต์โดยไม่เห็นแก่ลาภพุทธมนต์จึงจะมีอานุภาพ ผู้สวดมนต์ต้อง
 ตั้งจิตใจให้มั่นคง พุทธมนต์จึงจะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมการสวดมนต์ ไม่ใช่เป็นการ
 อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือเพียงฝ่ายเดียว ถ้าผู้สวดมนต์เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ และสวดได้
 ถูกต้องคล่องแคล่ว บทสวดมนต์จะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์มาก และเชื่อว่าบทสวดมนต์ สามารถ
 ทำให้ได้รับความสวัสดิและพ้นจากอุปสรรค อันตราย (รตนสูตร) มนต์ในพระพุทธศาสนาไม่ใช่
 เรื่องของไสยศาสตร์ การสวดมนต์ มีอานุภาพทำให้ผู้สวดและผู้ฟังเกิดความปลอดภัยจากอันตราย
 ทั้งปวง พระสงฆ์เมื่อเห็นว่าชาวบ้านพร้อมแล้วก็จะเริ่มการสวดโดยมีบทสวดดังนี้ ๑) มงคลสูตร
 ๒) รัตนปริตต ๓) ภาระณิยะเมตตาปริตต ๔) ขันธะปริตต ๕) โมระปริตต ๖) วัฏฏะกะปริตต ๗)
 รัชชะกะปริตต ๘) อาณานาฎิยะปริตต ๙) องคุลีมาละปริตต ๑๐) โพฆณังกะปริตต ๑๑) อะกะยะ
 ปริตต ๑๒) ชะยะปริตต

เมื่อสวดจบแล้วพระสงฆ์ก็จะให้ผู้เข้าร่วมพิธีจับด้ายสายสิญจน์เอามาพันที่ศีรษะนั่งประนมมือนั่งสวด อณูหิสสะวิชะยะคาถา คาถาประจำวันทั้ง ๗ คาถาชินบันชร มงคลจักรวาล แคลทิศ คาถาหว่านทราย คาถาโพธิบาท ชัยปริตร พระภิกษุและชาวบ้านเชื่อว่ามียานภาพมาก เพราะพระปริตรนั้นก็เป็นดังที่เราเชื่อกันว่ามีอานุภาพสำหรับป้องกันคุ้มครองชีวิตของตนเองและผู้อื่น โดยทั่วไปดังปรากฏในชาดกต่าง ๆ เช่น ภยันตรายให้กับตนเอง และในบางคราวพระพุทธองค์เองก็ทรงให้ภิกษุบางรูปใช้พระปริตรเพื่อการเยียวยาบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นด้วย เช่นกรณีของพระองค์อุลิมมาที่ได้ช่วยสตรีในการคลอดบุตร เป็นต้น^{๓๐} หรือแม้แต่กรณีการใช้พระปริตรเพื่อให้โรคภัยต่าง ๆ ได้สงบลงไป เช่นกรณีของโพฆณกปริตร^{๓๑} ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ธรรมโอสธประเภทหนึ่งในการเยียวยาแก้ไขปัญหาคความทุกข์อันจัดได้ว่าเป็นอานุภาพของพระปริตรอย่างหนึ่ง และแสดงถึงจุดเริ่มต้นของพิธีสวดพระปริตรที่มีความหมายต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติที่หลากหลายยิ่งขึ้นพิธีสวดพระปริตรได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อการรักษาและการป้องกัน ผู้ที่เชื่อถือตามเหตุผลต่างก็ยังคงมีข้อสงสัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรม ดังนั้น ^{๓๕} จึงมีคำถามว่าพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถจะจับได้ความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้เข้าร่วมพิธีกรรมจะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบ้าง ผู้ที่ปรารถนาจะรู้ว่า ภายใต้สถานการณ์เช่นใด พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการที่จะเข้าร่วมพิธีกรรม

บทสวดมนต์ที่กล่าวถึงพระรัตนตรัย ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เกิดพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ และสังฆานุสสติต่อผู้สวดและผู้ฟัง แต่ละบทได้ยกเอาพระพุทธรูปองค์ในพระไตรปิฎกมาสวดหลายตัวอย่าง ได้แก่

บทนมัสการ คำว่า นโม หมายถึงกิริยาอาการที่แสดงความนอบน้อมที่แสดงออกทางไตรทวาร หมายถึงพระพุทธรัตนโดยเฉพาะ ไม่ว่าในพิธีใดก็ตาม ก่อนอื่นก็ต้องตั้งนโมก่อนแล้วจึงสวดบทอื่นต่อไป เป็นการแสดงออกในแง่ของความเคารพบูชาอย่างสูงสุด โดยการเปล่งอุทานวาจาว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ๓ ครั้ง ดังมีตัวอย่างในพระไตรปิฎกที่แสดงให้เห็นถึงความนอบน้อมโดยการตั้งนโม เช่น พรหมายูพราหมณ์ พอได้รับทราบถึงกิตติศัพท์ว่า

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕.

พระพุทธเจ้ามีพระมหาปฐักษณะครบ ๓๒ จากอุตรมานพศิษย์ของตน ถึงกับเปล่งอุทานวาทว่า โมถึง ๓ ครั้ง^{๓๖}

เรื่องเทวดา พรหม มาร ถือว่าเป็นเรื่องที่มีปรากฏในวรรณกรรมของพระพุทธศาสนาใน คัมภีร์พระไตรปิฎก อยู่หลายตอนนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดเนื้อความของเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะถ้าพิจารณาจากพุทธประวัติก็จะพบว่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเทวดา พรหม มาร จะต้องมีการปรากฏอยู่ตลอดเวลา หรือหากกล่าวเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพญามารและเหล่าเสนามารนั้นก็จะมีการปรากฏอยู่เรื่อย ๆ เช่นตอนเสด็จออกบรรพชา มารก็ขอร้องมิให้เสด็จออกจากบรรพชา ในปัจจุบัน ความเชื่อในพิธีสวดมนต์ของพระพุทธศาสนาที่มีจุดหมายเดิมแท้เป็นเพื่อพร่ำสอนให้คนทั้งหลายได้ศึกษาแล้วเกิดปัญญานำพาชีวิตให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้อ้นนั้น จึงได้ถูกอำนาจไสยเวทหรือแนวคิดของพุทธศาสนามหายานและในคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์ ครอบงำให้คนทุกหมู่เหล่าเชื่อตามระบบโครงสร้างของสัทธิน โดยสร้างค่านิยมให้เกิดความกลัวเป็นพื้นฐานและไม่ให้รับความรู้ที่จะสร้างความเป็นไทให้แก่ตัวได้ โดยไม่เปิดทางให้ใคร ๆ ได้เข้าถึงความตื่นจากความเห็นแก่ตัวและความมัวเมาต่าง ๆ จนติดยึดอยู่กับความโลภ โกรธ หลง ในระดับต่าง ๆ นั้นเอง และบทสวดมนต์ทางพระพุทธศาสนาจึงถูกนำมาปรับแต่งสำหรับสวดในพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายให้ดูลึกลับศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเข้ากันได้กับความเชื่อที่กำลังครอบงำประเทศไทยอยู่ในขณะนั้น

พระพุทธศาสนาแบบม้นตรยานซึ่งพัฒนามาจาก พุทธตันตระในอินเดียได้ มีความเชื่อในความขลังศักดิ์สิทธิ์ ของบทสวดมนต์ เช่นคาถาองคุลิมาลอันมีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ได้ถูกนำมาใช้สวดเพราะเชื่อกันว่าช่วยให้ คลอดลูกง่ายเป็นต้น พิธีกรรมที่เน้นความขลังศักดิ์สิทธิ์ ในอำนาจพระพุทธรูปมนต์นี้เรียกกันว่า พิธีสวดพระปริตร ซึ่งได้รับความนิยมมากในลังกา ในพิธีสวดจะต้องมีการตั้ง ชันน้ำมันต์ การผูกโยงด้ายสายสิญจน์ และการใช้พระ สงฆ์นั่งสวด คาถา^{๓๗}ในหนังสือ พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญว่า สารของการประกอบพิธีกรรมนั้นคนทั่วไปไม่ทราบความหมายที่แท้จริง แต่การประกอบพิธีกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ความศรัทธาในพระพุทธศาสนายังมีอยู่ การประกอบพิธีกรรมมีความหมายในเชิงพระพุทธศาสนาในแง่ที่ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ธรรมได้แสดงตนให้สังคมเห็นว่า เป็นผู้อุทิศด้วยวินัย ซึ่งจะช่วยโน้มน้าวให้ผู้

^{๓๖} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๕๒๓/๕๒๘.

^{๓๗} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, ร่มรื่นรมเยศ มติชนรายวัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, (๒๕๓๕), หน้า ๘.

ร่วมพิธีกรรมเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา อันจะนำไปสู่การสงบกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นการเข้าสู่ธรรมในเบื้องต้น เมื่อบุคคลมีวินัยแล้วย่อมจะทำให้สังคมพัฒนาตามไปด้วย^{๓๘}

พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุนั้นผู้มีจิตใจไม่ชุ่มด้วยราคะ ไม่ชุ่มมัวด้วยโทสะ ละบุญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัย^{๓๙} การไปสู่ความพ้นทุกข์ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทำให้เกิดความสุขใจ สมหวังกับโชคกลางต่าง ๆ แล้วยังมุ่งสอนคนให้มีพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ส่งเสริมให้เกิดความยินดีในทาน ศีล ภาวนา ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทในชีวิต^{๔๐} ดังนั้นการสวดพระปริตรเพื่อประโยชน์ที่แบ่งได้เป็น ๔ อย่าง คือ

๑ สวดธรรมเพื่อรักษาพระธรรมวินัย (ศาสนา) สภาพความเลื่อมนี้ในปัจจุบันญาติโยมพูดกันมาก เพราะมีข่าวร้ายต่าง ๆ มากมาย เรื่องอย่างนี้พระสงฆ์ก็ควรจะเอามาพูดบ้าง ไม่งั้นญาติโยมพูดฝ่ายเดียวจะกลายเป็นนิทานพระ แต่ถ้าพระเอามาพูดบ้างในฐานะที่เป็นผู้รู้เรื่องทางธรรมพูดในทางแนะนำและหาทางแก้ปัญหาก็จะได้มีทางช่วยกันให้รู้จักวางใจได้ถูกต้อง เพราะฉะนั้น เมื่อเรื่องร้าย ๆ และปัญหาเกิดขึ้น พระจำเป็นต้องเอามาพูดให้โยมรู้ว่า ความเลื่อมเกิดขึ้นได้อย่างไร มีทางแก้ไขอย่างไร เราจะได้ช่วยกันป้องกัน และที่จริงนั้นตัวเราเองก็มีหน้าที่ด้วย เพราะว่า ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน เรามีหน้าที่ช่วยกันป้องกันพระศาสนา ที่จริงนั้น พระพุทธศาสนาคือของเรา ไม่ใช่เป็นของพระองค์นั้น เพราะว่าคนที่จะมีสิทธิเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนานั้น จะต้องเป็นพุทธบริษัท พุทธ-บริษัทก็คือผู้ที่ทำหน้าที่ของชาวพุทธอย่างถูกต้อง ถ้าเป็นพระก็ต้องเป็นพระที่ประพฤติปฏิบัติและทำหน้าที่ของพระอย่างถูกต้อง ถ้าเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นคฤหัสถ์ที่ทำหน้าที่ของชาวบ้านอย่างถูกต้อง ถ้าเราทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนถูกต้อง เราเองนี่แหละเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา ในทางตรงข้าม พระก็ตาม ญาติโยมก็ตาม แม้จะประกาศตนเป็นชาวพุทธแต่ถ้าปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง ทำตัวเหลวไหล ก็ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของพระพุทธรูป-ศาสนา ควรจะระแวงว่าเป็นคนร้ายที่แฝงซ่อนเข้ามาหาประโยชน์จากพระศาสนาที่เรียกกันว่าเข้ามาปล้นศาสนา

เพราะฉะนั้น พระที่ประพฤติเลวทรามเหล่านั้นเราไม่ถือว่าเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา โยมจะต้องไม่มองว่าเป็นพระประพฤติชั่ว โยมจะต้องมองว่าคนชั่วเข้ามาทำลายพระศาสนา ถ้าเราวางใจให้ถูกต้องอย่างนี้แล้วพระศาสนาก็จะดีขึ้นเราจะต้องมีความรับผิดชอบต่อ

^{๓๘} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), *พิธีกรรม ใครว่าไม่สำคัญ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕), หน้า ๔๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมภรณ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตฺมโน, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕.

พระศาสนา อย่าถือธุระไม่ใช่ อย่ายกสมบัติของเราให้เขาไป ที่ภูคนั้นเราต้องรักษาทรัพย์-สมบัติของเรา แต่ที่เป็นกันเวลานี้เราก็อำพริตกันอยู่โดยไม่รู้ตัว ก็ ทั้ง ๆ ที่พระศาสนานี้เป็นของเรา แต่พอมีโจรคือคนที่แฝงตัวมาในเพศของพระประพจน์ไม่ดีทำเสียหาย เป็นโจรปล้นศาสนา พอมีโจรเข้ามาปล้นพระของเราอย่างนี้แทนที่เราจะช่วยกันรักษาพระศาสนาของเรา เรากลับยกศาสนาให้โจรไปเสียอย่างนี้เขาเรียกว่ายกสมบัติให้โจร เพราะฉะนั้นการทำอย่างนี้ เรากำลังทำผิด-พลาด ต้องทำใจให้ถูกต้องเราต้องรักษาพระพุทธศาสนาของเรา คู่มือปัญหาอยู่ที่คนร้าย หรืออยู่ที่ตัวเรา พระพุทธเจ้าทรงระวางมากในเรื่องอามิส-ไพบูลย์และ ธรรม-ไพบูลย์ ทรงเตือนให้เตรียมสร้างธรรม-ไพบูลย์ไว้ให้พร้อม และให้ไม่ประมาทในเวลาที่มีอามิส-ไพบูลย์ เช่น ก่อนที่จะปรินิพพานพระองค์ก็ได้ทรงวางเงื่อนไขไว้ว่า ต้องให้พุทธบริษัททุกฝ่ายมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๓ ประการ จะเป็นพระคือภิกษุหรือภิกษุณีก็ตาม เป็นอุบาสก อุบาสิกาก็ตาม ทุกคนควรมีคุณสมบัติ ๓ ประการต่อไปนี้ จึงจะถือว่ามัยธรรม-ไพบูลย์ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ยืนยาวได้ พระพุทธเจ้าทรงวางเงื่อนไข ๓ ประการ นี้ไว้

ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาจะต้องรู้หลักธรรมเข้าใจคำสั่งสอนของพระองค์แล้วนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง พุคสัน ๆ ว่า รู้คำสั่งสอนและปฏิบัติได้ถูกต้อง “ให้สามารถยิ่งกว่านั้นอีกคือ นอกจากรู้เข้าใจปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเองแล้วยังนำไปบอกกล่าวชี้แจงสั่งสอนคนอื่นได้ด้วย คนที่จะไปบอกกล่าวแนะนำสั่ง-สอนชี้แจงคนอื่นได้นั้นจะต้องมีความสามารถที่จะแนะนำสั่งสอน ต้องมีน้ำใจประกอบด้วยเมตตากรุณา บางคนถึงจะมีความสามารถแต่ไม่มีน้ำใจกรุณา ก็ไม่ใส่ใจที่จะสอน ก็ไม่ได้ผลเหมือนกัน จึงต้องมีทั้งน้ำใจ ต้องมีทั้งความสามารถ แล้วก็เอาธรรมไปแนะนำสั่งสอนแก่คนอื่นต่อไป”^{๒๒}ข้อสุดท้ายว่า ถ้ามีการจาบจ้วง คำว่าจาบจ้วงนี้เป็นภาษาโบราณหมายความว่ามีการกล่าวร้ายต่อพระศาสนา หรือมีการสั่งสอนลัทธิที่ผิดจากธรรม ผิดจากพระวินัยขึ้น ก็สามารถกล่าวแก้ ชี้แจงการบาปได้ เรียกว่าการบาปปรับบาทได้^{๒๓}

๒ เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายตามชาวบ้านโลกมอญทุกท่านสวดเพื่อป้องกัน รักษาและกำจัดอันตรายนั้นคือป้องกันไม่ให้ภัยพิบัติที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้นกำจัดสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ว่าจะเป็นทุกข์โศกโรคภัยให้หนีราไป และกล่าวในทางบวกก็เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาทั้งปวงถ้าได้มาแล้วก็รักษาไว้ให้ได้ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการสวดพระปริตรเป็น ถ้าคนเราสวดมนต์(ไม่ว่าศาสนาใดก็ตาม) เพื่อให้ใครสักคนหายป่วย แม้จะอยู่ห่างกันคนละซีกโลก แต่พลังแห่งบทสวดนั้นจะเดินทางไปเยียวยาความเจ็บป่วยของเขาได้เพราะการสวดมนต์บำบัดทำให้เกิดทั้งคลื่นเสียงที่

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี ฐิตมโน, เจ้าอาวาสวัดคอนคู, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระมหาถวิล ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระอธิการนิคม อาสโก, เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕.

สามารถเดินทางลึกเข้าไปในสมองและคลื่นไฟฟ้าที่ส่งกระจายไปในชั้นบรรยากาศโลกๆ ได้การสวดมนต์บำบัด คือหลักการหนึ่งของ คุณสมบัติของคลื่นบางคลื่นมาบำบัดความเจ็บป่วย ซึ่งมีหลากหลายวิธี อาทิ แก้อิไฟฟ้า เครื่องนวดต่างๆ แต่เป็นคลื่นไฟฟ้าเชิงฟิสิกส์ ที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิตต่างจากสวดมนต์บำบัดซึ่งเป็นคลื่นที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตดังนั้นมาดูแลพลังแห่งการสวดมนต์บำบัดกัน การเรียนรู้ ลดความเครียด ลดอาการซึมเศร้า ลดระดับน้ำตาลในเลือด และเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์สารสื่อประสาทอื่นๆ เช่น เมลาโทนิน ซึ่งเปรียบคล้ายกับยาอายุวัฒนะ เพราะจะช่วยยืดอายุการทำงานของเซลล์ประสาท เซลล์ร่างกาย ให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และยังมีคุณสมบัติช่วยให้นอนหลับ เพิ่มภูมิคุ้มกัน ทำให้เซลล์สดชื่นขึ้น รวมถึง โดปามีน มีฤทธิ์ลดความก้าวร้าวและอาการพาร์กินสันเวลาเราสวดมนต์นานๆ คำแต่ละคำจะสร้างความสั่นสะเทือนไม่เท่ากันตามฐานที่เกิดของเสียงหรือตามวิธีเปล่งเสียง แม้ว่าเสียงจะออกมาจากปากเหมือนกัน แต่ว่าเสียงบางเสียงออกมาจากริมฝีปาก บางเสียงออกมาจากปุ่มเหงือก บางเสียงออกมาจากริฟัน บางเสียงออกมาจากคอ ดังนั้นถ้าเราสวดมนต์ถูกต้องตามฐานกรณ์จึงเกิดพลังของการสั่น

และเมื่อเกิดพลังของการสั่นการสั่นนี้จะเข้าไปเยียวยาอาการป่วยได้อย่างไรเวลาเราสวดมนต์ เสียงสวดจะไปช่วยกระตุ้นต่อมต่างๆ ซึ่งจะช่วยปราบเชื้อโรคบางชนิด เช่นการวิจัยของฝรั่งพบว่า อักษร เอ บี ซี ดี จะช่วยกระตุ้นระบบน้ำย่อย ส่วนบทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเสียงอักขระแต่ละตัวมีคำหนักเบาไม่เท่ากัน บางตัวสั่นสะเทือนมาก บางตัวสั่นสะเทือนน้อย ทำให้ต่อมต่างๆ ในร่างกายถูกกระตุ้น เมื่อต่อมที่ฝ่อถูกกระตุ้นบ่อยๆ เข้าก็คงคืนสภาพอาการป่วยก็จะดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีบทความที่อธิบายเกี่ยวกับการฝึกเปล่งเสียงเพื่อรักษาโรคจากเสียงต่างๆ เช่น โอม กระตุ้นหน้าผาก ฮัม กระตุ้นคอ ฮัม กระตุ้นหัวใจ รัม กระตุ้นลิ้นปี่ วัม กระตุ้นสะดือ ลัม กระตุ้นก้น กบ เป็นต้น

การสวดมนต์เพื่อป้องกันภัยนั้น จะเกิดอานุภาพมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในบทสวดและความตั้งใจของผู้สวดเป็นสำคัญ เพราะพุทธมนต์แต่ละบทล้วนมีพลังอานุภาพและความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวแล้ว เพียงแต่ว่าใครจะสามารถนำออกมาใช้ให้เกิดผลได้มากหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น^{๔๔} หัวใจของการปลุกพุทธมนต์ให้เกิดฤทธาณูปภาพนั้น มีอยู่ 5 ประการ เรียกว่า พละ ๕ คือ

๑. ต้องมีศรัทธา คือ มีความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระรัตนตรัย เชื่อมั่นในอานุภาพของบทสวด เชื่อมั่นในอานุภาพแห่งความดี เชื่อมั่นว่าการสวดมนต์เป็นการทำความดี และเชื่อมั่นว่าเมื่อตนทำความดีด้วยการสวดมนต์แล้ว ความดีจักคุ้มครองตนให้ปลอดภัย ทำให้ชีวิตมีความสุขและคิดให้เป็นสุขได้

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ, เจ้าอาวาสวัดบ้านร่องคำ, วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕

๒. ต้องมีวิริยะ คือ มีความเพียร ตั้งใจทำ ไม่ทำด้วยความเกียจคร้าน

๓. ต้องมีสติ คือ ในขณะที่สวดต้องมีสติรักษาใจให้จดจ่ออยู่กับบทสวด ไม่ปล่อยใจลอยไปคิดเรื่องอื่น คนที่สวดแต่ปาก แต่ใจลอยไปที่อื่น การสวดมนต์ก็เปล่าประโยชน์

๔. ต้องมีสมาธิ คือ ขณะที่สวดพึงรักษาจิตให้ตั้งมั่นแน่วแน่นอยู่กับการสวดเท่านั้น ถ้าผู้สวดสามารถรักษาสติให้อยู่กับบทสวดได้นานเท่าไร สมาธิก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น จิตที่มีสมาธิมากย่อมมีพลังในการปลุกเสกพระพุทธรูปทำให้เกิดอานุภาพได้มาก

๕. ต้องมีปัญญา หมายถึง ต้องสวดด้วยความเข้าใจ คือ ในขณะที่ สวดมนต์ก็ให้พิจารณาทำความเข้าใจในเนื้อหาของบทสวดไปด้วย เพราะเมื่อเรามีความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วยเหตุผลแล้ว ก็จะเป็นแรงหนุนให้มีศรัทธามากขึ้น เมื่อศรัทธามากขึ้น ก็ทำให้มีวิริยะมากขึ้น เมื่อวิริยะมากขึ้น สติก็มากขึ้น เมื่อสติมากขึ้นก็เกื้อหนุนให้สมาธิแก่กล้าขึ้น เมื่อสมาธิแก่กล้าขึ้น ปัญญาที่เฉียบแหลมยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในพระพุทธรูปก็จะซึมซาบเข้าสู่จิตใจก่อให้เกิดพละอานุภาพคุ้มครองตนเองได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง

๓. เชื่อในอานุภาพพระปริตร ผู้ที่สวดมนต์ด้วยความตั้งใจจริงแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์คือผลความดี มากมายดังต่อไปนี้

๑. ทำให้สุขภาพดี การสวดมนต์ออกเสียง ช่วยให้ปอดได้ทำงาน เมื่อปอดทำงาน เลือดลมก็เดินสะดวก เมื่อเลือดลมเดินสะดวก ร่างกายก็สดชื่น กระปรี้กระเปร่า และกระฉับกระเฉง

๒. คลายความเครียด ขณะที่สวดมนต์จิตจดจ่ออยู่กับบทสวด สมองไม่ได้คิดในเรื่องที่ทำให้เครียด จึงทำให้อารมณ์ผ่อนคลาย

๓. เพิ่มพูนศรัทธาในพระรัตนตรัย บทสวดแต่ละบทเป็นการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย เมื่อสวดบ่อย จิตก็จะยิ่งแนบแน่นอยู่กับพระรัตนตรัย

๔. ขันติบารมีย่อมเพิ่มพูน ขณะที่สวดต้องใช้ความอดทนเพื่อเอาชนะอาการปวดเมื่อยที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ตลอดถึงอารมณ์ฝ่ายต่ำทั้งหลายมีความเกียจคร้าน เป็นต้น ยิ่งสวดบ่อย ความอดทนก็จะมีมากยิ่งขึ้น

๕. จิตสงบตั้งมั่นเป็นสมาธิ ขณะที่สวดจิตจดจ่ออยู่กับบทสวด ไม่วอกแวกฟุ้งซ่านไปที่อื่น จึงทำให้จิตสงบและเกิดสมาธิมั่นคง

๖. บุญบารมีเพิ่มพูน ในขณะที่สวดมนต์ จิตใจย่อมปราศจากกิเลส มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น จึงได้ชื่อว่าเกิดบุญบารมี บุญบารมีนี้ เมื่อสั่งสมมากเข้าก็จะเป็นทุนสนับสนุนให้บรรลุผลตามที่เราต้องการ

๗. จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา การแผ่เมตตาหลังจากสวดมนต์ เป็นการส่งความปรารถนาดีไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย ลดละความเห็นแก่ตัว เป็นอุบายกำจัดความโกรธในใจให้เบาบางและลดน้อยลง ทำให้จิตใจปราศจากความโกรธ และพบแต่ความสุข

๘. เกิดความเป็นสิริมงคล การสวดมนต์เป็นการทำความดีไปพร้อมกันทั้งทางกาย วาจา ใจ การทำดี พุคฺติ คิตฺติ ย่อมเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง

๙. เทวดารักษา ผู้ที่ประกอบกรรมดี ทางกาย วาจา ใจ ย่อมเป็นที่รักของเหล่าเทวดา และการที่เราได้แผ่เมตตาให้แก่เทวดานั้น ก็ยังจะเป็นที่รักของเทวดามากขึ้น

๑๐. ปัญญาเกิด การสวดมนต์พร้อมคำแปล ทำให้ได้รู้และเข้าใจถึงความหมายของบทสวดนั้น

๑๑. ผิวพรรณผ่องใสและมีเสน่ห์ การสวดมนต์ทำให้จิตใจของผู้สวดสดชื่นเบิกบาน จิตที่สดชื่นเบิกบานย่อมส่งผลให้ผิวพรรณดี หน้าตาอิ่มเอ้ม แจ่มใส ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความรู้สึกเป็นมิตร รักใคร่เอ็นดู

๑๒. ศัตรูกลายเป็นมิตร ผู้เป็นมิตรยิ่งรักใคร่

๑๓. ทำให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากภยันตรายทั้งปวง

๑๔. ทำให้ดวงดี แก้ไขเคราะห์ร้าย ปิดเป่าเสนียดจัญไร เพราะดวงชะตาของคนเราขึ้นอยู่กับ การกระทำ ใครทำดี ดวงชะตาย่อมดี ใครทำชั่ว ดวงชะตาก็ตก การสวดมนต์เป็นการทำดีที่สามารถเปลี่ยนดวงชะตาให้ดีขึ้นได้ ครอบครัวและสังคมสงบสุข ที่พ่อบ้าน แม่บ้าน สวดมนต์อยู่เป็นประจำ และสอนให้บุตรหลานได้สวดมนต์ จะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง และการที่จะไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นก็ไม่มี มีแต่จะทำให้ครอบครัวและสังคมอยู่เป็นสุข สงบ ร่มเย็น และยังเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๔๕}

๔ เน้นความสามัคคี ชาวบ้านมีความสามัคคีให้ความร่วมมือกันดีมากในการสวดพระปริตรความสามัคคีนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จ ในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ เช่น การก่อสร้างบ้านเรือน ต้องอาศัยความสามัคคีเป็นที่ตั้ง แมลงปลวกสามารถสร้างจอมปลวกที่ใหญ่โตกว่าตัวหลายเท่าให้สำเร็จได้ก็อาศัยความสามัคคีกัน

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน, คณะรองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๕.

เพราะฉะนั้นการรวมใจสามัคคีกันจึงเกิดมีพลังส่วนการแตกสามัคคีกันทำให้มีกำลังน้อย โทษของการแตกสามัคคีกันนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า หากความสุข ความเจริญไม่ได้ ไม่มีความสำเร็จ ด้วยประการทั้งปวง เหตุให้แตกสามัคคีกันนี้ อาจเกิดจากเหตุเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นไปได้ เหมือนเรื่องน้ำผึ้งหยดเดียว แต่เป็นเหตุให้เกิดสงครามได้เหมือนกัน ดูตัวอย่างเรื่องพวกเจ้าลิซวีในเมืองไพศาลี แคว้นวัชชี มีความสามัคคีกัน พระเจ้าอชาตศัตรูก็ทำอะไรไม่ได้ แต่พอถูกวัสสการพราหมณ์ยุยงให้แตกสามัคคีกันเท่านั้น ก็เป็นเหตุให้พระเจ้าอชาตศัตรูเข้าโจมตีและยึดเมืองเอาไว้ได้ในที่สุด ดังนั้น ความสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยประการเดียวความสามัคคี สามัคคีที่สำคัญที่สุดคืออะไร ก็คือ สามัคคีในชาติ ไม่ใช่ว่า ความสามัคคีในคณะไม่ดี แต่ต้องระวัง ถ้าสามัคคีกัน แต่จะไป ก้าวถอยหรือไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ในสถาบันก็เป็นความผิด ถ้าสามัคคีในสถาบันไปทำให้คนอื่นเสียหายหรือเดือดร้อนก็ไม่ดี เพราะทำให้เสียหายต่อสามัคคีของชาติ ที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะว่า ตามที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้ว่า แต่ละคนจะตั้ง อยู่ในความสามัคคี

การที่จะ รู้จักสามัคคี ก็เป็นสิ่งทำได้ยาก เพราะคนมากๆ รู้จักกันทั่วถึงไม่ค่อยได้ แต่รู้จักสามัคคี ควรจะใช้ได้เพราะหมายความว่า ทุกคนถือว่าตน เป็นคนในชุมชนมีอะไรเกิดขึ้นก็ตาม ทุกคนรู้ว่าต้องมีความสามัคคี รู้ ก็คือ ทราบความหมายของสามัคคี รัก คือ นิยม นิยม ความสามัคคี เพราะเหตุใดคนในชุมชนจึง รู้รักสามัคคี เพราะคนในชุมชน นี้ฉลาดไม่ใช่ว่าไม่ฉลาด คนที่นี้ฉลาดรู้ว่า ถ้าหากคนชุมชนไม่ใช่ ความสามัคคี ไม่เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ใช่อะไรที่จะพอรับกันได้ พอที่จะใช้ได้ ก็คงจะไม่ได้ทำอะไร หมายความว่า ทำมาหากิน ก็ไม่ได้ทำมาหากิน เพราะว่าไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีความสงบ จะต้อง รู้รักสามัคคี หมายความว่า รู้จักการอะลุ่มอล่วยกัน แม้จะไม่ใช่ว่าถูกต้องเต็มที่ คือหมายความว่า ไม่ถูกหลักวิชาเต็มที่ ก็จะต้องใช้ เพราะว่าถ้า ไม่ใช่ ก็ไม่มีอะไรใช้ อาจมีสิ่งที่มีอยู่แล้วที่จะใช้ไปได้ชั่วคราว คุณภาพ อาจไม่ค่อยดีนัก ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่ดีเต็มร้อยละร้อย แต่ว่าต้องใช้อะไรที่พอใช้ได้ไป ไม่อย่างนั้นไม่มีวันที่จะมีชีวิตรอดได้ รู้รักสามัคคี เขาจะเข้าใจว่าเมื่อเขามีรายได้ เขาก็จะยินดี เสียภาษี เพื่อช่วยราชการให้สามารถทำโครงการต่อไปเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้าราษฎร รู้รักสามัคคี และรู้ว่า การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า เพราะว่า การที่คนอยู่ดีมีความสุขนั้น เป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้ การปฏิบัติโดยวิธีการที่อาจไม่ถูกหลักวิชานัก แต่ประกอบด้วยความเมตตาด้วยความสามัคคี ความสามัคคีคือ รู้รักสามัคคีสมานร่วมแรงรวมใจกัน นี้เอง ก็คงจะทำให้อยู่กันต่อไปเพื่อปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์การมีส่วนร่วมนี้ทำให้ชาวบ้านโคกมอนที่มีความเชื่อในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงเป็นกุศโลบายที่ทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีอีกทางหนึ่งด้วย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ผลการวิจัยพบว่าวัดโคกมอนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงปัจจุบันนี้ ปี ๒๕๕๕ ได้มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ ท่านได้จัดกิจกรรมต่างๆ มากมายขึ้นภายในวัด และยังมีส่วนสำคัญในการประกาศพระศาสนาของท่านเป็นพระนักเทศน์ทำให้บุคคลที่ยังไม่นับถือพระพุทธศาสนาเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถจะจับไล่ความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้เข้าร่วมพิธีกรรมจะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบ้าง ผู้ที่ปราถนาจะรู้ว่า ภายใต้อณัติการณ์เช่นใด พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการที่จะเข้าร่วมพิธีกรรม จึงได้มีการจัดสถานที่ นิมนต์พระผู้เป็นเจ้าพิธี รวมถึงการจัดแต่งเครื่องต่างๆ ในการทำพิธี เมื่อจัดแต่งเสร็จแล้วก็จะมีการสวดพระปริตรตามที่พระภิกษุท่านได้เล่าเรียนมาเป็นอันเสร็จพิธี ดังนั้นเมื่อจัดพิธีกรรมเสร็จแล้วในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงผลของการสวดพระปริตรต่อไป